

A decorative graphic on the left side of the page consists of several vertical lines in the colors of the rainbow (red, orange, yellow, green, blue, purple) that curve downwards and to the right, creating a sense of movement and flow.

LGBTİ+ **Haberciliği** **Rehberi**

LGBTİ+ Haberciliği Rehberi

Yayımlayan: Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği (Kaos GL)

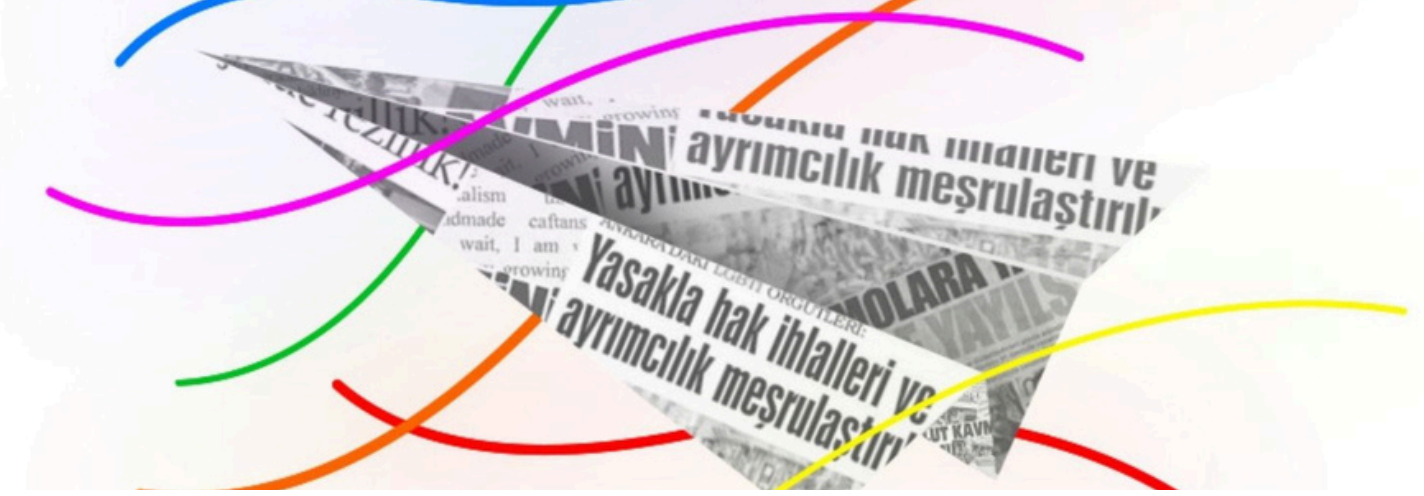
Birinci Dijital Baskı: Aralık 2024

Bu kitap parayla satılamaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

Bu rehber, Gazeteciler Cemiyeti'nin yürüttüğü "Demokrasi için Medya/Medya için Demokrasi" projesi kapsamında Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla KaosGL.org'un sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin veya Gazeteciler Cemiyeti'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

İÇİNDEKİLER

İllüstrasyon: Kahraman Turan

04

GİRİŞ

09

TÜRKİYE'DE LGBTİ+ HAKLARI

13

MEDYADA VE SOSYAL MEDYADA LGBTİ+'LAR

17

DÜNDEN BUGÜNE MEDYADA LGBTİ+'LARIN
TEMSİLİ

36

LGBTİ+ HAKLARI HABERCİLİĞİ: NEDEN GEREKLİ
VE NE YAPMALI?

43

KAOSGL.ORG YAYIN İLKELERİ

Giriş

KaosGL.org olarak uzun zamandır hak temelli habercilik yapıyoruz. Bunun öncesinde de, Kaos GL dergisi çıkmaya başladığı 90'lı yıllardan itibaren, medya, medyadaki nefret söylemi, ayrımcı dil ve LGBTİ+'ların eşit ve özgür özneler olarak kendilerini gerçekleştirmelerinin önünde engel oluşturan her türlü içerik Kaos GL'nin radarına takıldı. Çetele tutmakla kalmayıp, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığın yaygın olduğu medyayı dönüştürmek için, bir yandan da hem dergi hem de KaosGL.org internet gazetesi üzerinden yayın hayatımızı sürdürüyoruz. Başka bir dil, başka bir habercilik, başka bir dünya mümkün diye çıktığımız yolda 30. yaşımızı kutladık bile.

"Neden habercilik" sorusuna ilk yanıt, LGBTİ+'ların medyada neredeyse görünmez olması. Kendiniz hakkında en ufak bir bilgiye ulaşabilmek için gazete sayfalarını çevirmeniz yetmiyor; bu bilgiye ulaşmanın yegâne yolu 'sizin gibiler'i bulmak. Birçok LGBTİ+ kişi için hayatına sahip çıkmanın ilk adımı kendine benzeyen birilerini, bir kitaba saklanmış ufak bir pasajı bulmak.

"Meydan Larousse'ta homoseksüel kelimesini bulmuştum. İşte, eşcinselliğin hastalık olduğunu söylüyordu. (...) Ben o homoseksüel kelimesini bulduğumda inanılmaz rahatlamıştım. Çünkü beni tarifleyen bir şey vardı. Hani hastalık diyor, şu diyor, bu diyor ama... Böyle bir-iki paragraflık bir şey. Ha, ben buyum diyordum. (...) Annemler evde olmadığında bazen o maddeyi açıp okuyordum. Aa, evet ben buyum deyip geri kapatıyordum. Sonra (...) o maddeyi okuyor olmam anlaşılır diye, ansiklopedinin hep aynı yeri açık olacak diye bir sürü sayfasını okuyordum. Sırf annem anlamasın orayı okuduğumu diye."
(Umut Güner'le mülakat; Yıldız Tar, Patikalar: Resmî Tarihe Çentik (Kaos GL, 2019), s. 15-16.)

Bu sözler, Kaos GL'nin sözlü tarih çalışması kapsamında yaptığımız bir görüşmeden. Görüşmecinin söyledikleri, kendini bulma serüveninin başlangıcına işaret etmesinin yanı sıra, çocukluğunun geçtiği 80'lerde eşcinselliğe dair bulabildiği tek izin bir ansiklopedideki bir madde olması açısından da önemli. Basında görünmez olmak sadece temsiliyetten değil, kendi hayat hikâyenize değebilecek başka hikâyelerden de mahrum bırakılmanız anlamına geliyor. Yerleşmiş, kökleşmiş, kanıksanmış ve normalleştirilmiş sansür, en doğal hakkınız olan cinselliğiniz ve cinsiyetinize dair duyabileceklerinizi, görebileceklerinizi kırk kapının ardına saklıyor adeta.

Tam buradan, sorumluzun ikinci yanıtına geçiyoruz: Sansürün, kendini işletirken kurduğu çerçevelendirme düzeneği. Bir haberin ne dediğini anlamak için kelimelere, cümle yapılarına bakmaktan çok haberin neyi, hangi sınırlar dâhilinde, hangi bağlamda, kimle konuşarak, kimle konuşmayarak, kimi öne çıkararak sunduğunu incelemek gerekiyor. Gazeteciliğin ve medya izlemenin belki de en çetrefilli noktası bu çerçeveyi ifşa edebilmek, bu çerçeveye gömülmüş nefret söylemini ve ayrımcılığı görebilmek.

Bu çerçeveselendirme, LGBTİ+'lar söz konusu olduğunda 'hastalık', 'suç', 'günah', 'anormal', 'sapkın', 'sapık', 'doğaya aykırı' gibi damgalayıcı ifadeleri bazen doğrudan vererek, bazen sezdirerek işliyor. Ancak bununla da sınırlı kalmıyor – küçümseme, kalıp yargılara hapsetme, komikleştirerek aktarma, insandışılaştırma, nesneleştirme... Akla hayale sığmayacak düzeneklerin, bir çarkın dişlileri gibi tek bir hedef doğrultusunda işlediğini görüyoruz. Aynı sözlü tarih çalışmasında Özgür Azad'ın söylediği, 80'lerde gazetelere dair şu sözler, resmi ortaya seriyor:

"Şorololar, nonoşlar, dönmeler diye, 80'lerin o değişik fantastik dünyasındaki isimlendirmeler vardı. 90'larda biraz daha (...) eşcinsel falan kelimeleri; homoseksüel, daha doğrusu (...) homo'ya dönüştü bunlar. Aktüel, Tempo vardı, çok meşhur. Kapak olurdu hatta zaman zaman. Oralarda mesela yazı dizileri olurdu, röportajlar olurdu. Bir gey bulurlardı, Taksim'de genellikle, fonda onun gezme fotoğrafları falan... Hayatları sersefil, başlarına ilerde kötü bir şey gelecek, ya da mutsuz olacaklar diye aslında ciddi de bir şantaj ve mesaj vererek, benim gibi muhtemelen genç ibnelere... O kaygılarla okurdum. Yine de ama çok büyük bir şeydi tabii ki; yani vahaydı onlara ulaşmak bile, o bilgilere."

(Özgür Azad'la mülakat; Yıldız Tar, a.g.y., s. 44.)

Özgür Azad'ın bıraktığı yerden 'homoseksüel'in peşine düştüğümüzde, yolumuz gazete sayfalarıyla kesişiyor. Kimdir bu 'homoseksüel'? Gazete sayfalarında cinselliğe ve cinsiyete dair tüm 'sapma'ların üzerine boca edildiği, işaretlenmiş, işaretlendiği ölçüde ehlileştirilmiş bir türü tanımlamak üzere, şemsiye bir terim olarak kullanılıyor bu kelime. Çoğu zaman Batılı, bir tür sapkın, asla hoş kabul edilmemesi gereken, zaten kimsenin hoş kabul edemeyeceği özellikleri olan bir tür...

5 Ağustos 1955 tarihli Milliyet gazetesinde, "İsveç'te 20 kişiye bir Homoseksüel düşüyor!" başlığıyla yer alan haber, Türkiye basınında LGBTİ+'ların ele alınışında bir trendi ortaya koymasından dolayı önemli.

AZALAR KULUBÜN BARINDA
Akkör sokakının civarında.

İSVEÇ'TE 20 KİŞİYE BİR Homoseksüel düşüyor!

İsveç'te 20 Kişiyeye Bir Homoseksüel Kulupte, Erkekler Kendi Aralarında Dans Edip Ahbablık Ediyorlar

Yakın zamanlarda, memleketimizden, İskandinavya'ya ziyaret maksadıyla, spor turları yapmak amacıyla, veya başka sebeplerle oldukça kalabalık bir ziyaretçi ve gazeteci akını oldu. Şimal memleketleri mevzuu bu turistler-arafından sık sık ele alanda. İsveç, Finlandiya, Danimarka ve Norveç'in yüksek nüfus, standartları, mükemmel iklim tesisleri ve Avrupa'daki diğer memleketleri, aydınlatıldı. Bunların bir kısmı doğru, bir kısmı yanlış. Evet, bugün müreffeh İskandinav memleketleri vardır. Vardır ama, diğer taraftan yabancı memleketlere göç etmek için yanan gençliği ile, tefessüh etmesine ramak kalmış bir erkek - kız topluluğu ile, ille bağlarından biber olan cemiyetleri ile, İskandinav memleketlerinin bir de başka bir cephesi vardır. İşte bu İskandinavya'nın

İsveç Huzursuz Mühabirinin **ORHAN TÜREL Yazıyor** bu bilimden taraftarlarını bir kumarda burada anılmaya çalışmam.

Bilindiği üzere, dünyanın en meşhur gazetesi ve memnurları ve bu arada «Le Monde», «Constellation» ve «Time» İskandinavya'da ve bilhassa İsveç'te «ahlak sukutu» mevzuunu ele alımlar ve çok ciddi tenkidlerde bulunmuşlardır.

CİNSİ HAYAT SERBEST!

Büyük bir zaminlikle yadın bu tenkidlere burada aldırın dahil olmadı. «Bize de cinsî hayat serbesttir» diyeji çıktılar. «Prensip meselesidir» diye üzerinde fazla münakaşa da edilemedi. Fakat Şimalin en medeni ülkeli olan İsveç'te, gençliğin feci sukutu, aklı başında herkesi üzüyordu. Gazetelerde her gün bir skandalda rastlanıyordu. İsveç'in Uddervalla limanında, Brezilya gemisinde, çirüçüplük dans eden ve sonra tayifalarla yatan 15-16 yaşlardaki kızlarını gemiden almayan annelerin acıklı feryatları henüz dinmemişken, İsveç, berrak okuyan kız - erkek arkadaşlarının çocuk sahibi olmaları gazetelerde yer alıyor ve bu mesele kızımlar artık tabii kabul ediliyor üzerinde durulmaması söyleniyordu. Bu sırada, homoseksüeller de piyasaya çıkıverdi. Bir istatistik yayınlandı ve İsveç'te 7 milyonluk İsveç'te tam 400.000 homoseksüel olduğu açıklandı! Yani bu hesaba göre, her

ERKEK ERKEĞE DANS
Yanak şeneye şeneli!

“İsveç'te 20 kişiye bir homoseksüel düştüğü” ‘bilgi’siyle başlayan haberin manşetinde, medyanın LGBTİ+’larla imtihanında sıkça başvurduğu ‘insandışılaştırma’ (dehumanization) mekanizması devreye sokuluyor.

İnsandışılaştırma, en basit hâliyle, düşmanın, düşman görülenin ya da düşman görülmesi gerektiği düşünülenin, insana atfedilen nitelik, beceri ve özelliklere sahip olmamakla itham edilmesi, bu fikrin yaygınlaştırılması ve bu yolla, düşmana reva görülen her uygulamanın yaratabileceği empati duygusunun önüne geçilmesi demek.

İnsandışı, tuhaf bir tür olarak görülen eşcinsellerin ve transların 12 Eylül 1980 askerî darbesi öncesinde ve sonrasında yaşadıklarına dair bir ‘acıma kısıntısı’ dahi gelişmemiş olmasında, medyanın başvurduğu bu insandışılaştırma stratejisinin payı büyük.

Acıma duygusunun kendisi ziyadesiyle sorunlu olsa da, “Acımayın bunlara” cümlesi dışında bir cümle kurulmaması için el birliği yapan bir habercilik yaklaşımı çok daha kötü sonuçlar doğuruyor.

Bu haberin manşetinde de ‘kişiler’ yani insanlar ile ‘homoseksüeller’ arasında dilsel bir ayırım kurulurken, ‘homoseksüeller’ nesneleştiriliyor.

Haberin spotunda, çok ilgi çekici bir konuymuşçasına 200 kulüpte “erkeklerin birbiriyle ahbaplık ettiğinden” bahsediliyor. Bu bilginin neden manşete çekildiğini anlamak için haberin girişine bakmamız gerekiyor.

Haberi yazan İsveç hususi muhabiri Türel, önce “memleketimizden” son zamanlarda İskandinavya’ya çok fazla kişinin gittiğine dikkat çekiyor. Burada, kelime tercihleriyle ‘biz’ ve ‘diğeri’ ayırımı yapılıyor.

Bu ayırım salt ‘bizim’ ve ‘bize ait olanın’ İskandinav ülkelerinden yani ‘Batı’dan ayrı olduğunu göstermek için yapılmıyor; aynı zamanda ayrımcılığın işleyebilmesi için önemli bir araca dönüşüyor.

Bu ayırım bir kere yapıldıktan sonra, Türkiye’den gidenlerin İskandinavya’yı övmesinden şikâyet edilmesinin ardından esas gaye açığa çıkıyor: Okuru İskandinavya’daki yani Batı’daki ‘homoseksüel’ tehlikesine ilişkin olarak uyarmak!

Bunu yaparken, İsveç’tekilere akıl vermekten de geri kalmıyor. Akıllı başında hiç kimenin bu duruma sessiz kalmaması gerektiğini söylüyor.

Bir kez daha ‘homoseksüel’ diye işaretlenen insanların yaptıklarının (haberden anladığımız kadarıyla, dans etmelerinin) akıllı insan işi olmadığı vurgulanıyor. Bu yolla, eşcinsellik patolojikleştiriliyor.

Senkronik ve kronik olarak işleyen dışlama ve içerme mekanizmaları, eşcinsel paniğini araç ve amaç olarak kullanmakta beis görmez.

LGBTİ+ paniği araçtır, çünkü 80'lerin medyasında trans kadınlar için kullanılan "Beyoğlu'nda fink atan nonoşlar", "erkekten dönme", "kadın giysili erkek sesli" gibi ifadeler bütün bir kimliği tanımlamaya dönük kelime öbeklerine dönüşür ve bu yolla panik, varoluşları hedef gösterme ve damgalamak için bir araca dönüşür.

Bu tanımlama LGBTİ+ paniğini yaratır, araçsallaştırır ve işkenceyi meşrulaştırmak üzere panikten beslenir. Bu panik aynı zamanda amaçtır; ulaşılması gereken bir merhaleyi işaret eder.

LGBTİ+ paniği, bu anlamda hedeftir de. Panik araçsallaştırıldığı ölçüde, yaratılmak istenen bir şeydir. Mitolojideki kendi kendini yiyen yılan Ouroboros misali, bir yandan hâlihazırda var olan LGBTİ+ paniği araç olarak kullanılırken, diğer yandan bu haberler yoluyla toplumda bir LGBTİ+ paniği yaratılmak istenir.

Panik, başlangıcı ve sonu belirsiz bir döngü hâlini alır ve bu yolla meşrulaştırılır.

Bu haberde, söz konusu paniği yaratmak için, eşcinselliğin 'bizden olmayan'a atıldığı, dışarıklı bir mesele olarak inşa edildiği, haberdeki aile vurgusuyla aileye karşıt olarak kodlandığı, akıllılık vurgusuyla patolojikleştirildiği ve ilk andan itibaren nesneleştirildiği görülüyor.

Haberin Milliyet gazetesinde yayımlanmasının üzerinden 65 yıl geçti; bu stratejiler hâlâ basına hâkim.

Ne de olsa, ortada hâlâ, ne idüğü belirsiz birtakım insanlar vardır ve bu insanların ne kadar tuhaf, marjinal ve ucube olduklarını anlatmak, gazeteciliğin gereğidir!

Haberin en önemli özelliklerinden biri de öznesinin saklı olması, yani konu ettiği 'homoseksüeller'in ne dediğine, ne hissettiğine dair bir cümle dahi barındırmaması.

Hakkında konuşulan gruba mikrofon uzatmak bir yana, bu insanlara dair herhangi bir özneleşme ihtimali bile büyük bir çabayla bertaraf ediliyor haberde.

Haberin kaynağı da büyük ölçüde belirsiz. Birkaç istatistikten bahsediliyor ama bunlar da, 'homoseksüeller' ve dolayısıyla 'homoseksüelliğin' nesneleştirilmesi için araca dönüşüyor.

Yukarıda sadece birkaç örneğini verdiğimiz yaklaşıma karşı, Kaos GL dergisi ve 1993'te başladıkları hazırlıkların ardından 1994'te bu dergiyi çıkaran ekibin ilk cümlelerinden birinin bu yaklaşıma dolaylı da olsa bir cevap oluşturması şaşırtıcı değil. Derginin 1994 yılında yayımlanan ilk sayısında Derya Kurat şöyle diyor:

"Yanlış yaşadığıma inanmıyorum. Yalnızca tutkularıyla yaşadım, yaşayacağım da. Çünkü benim tutkularım, yaşamın tutamağıdır. Tutkuların ötesinde bir yaşam düşünmedim. Eğer tutkularımın ve aşkın esiri olmayıp, dağların güzel gözlü kızını sevmeseydim, boş bir beden olup cansızlar âleminde yaşar giderdim. Ayıplandım onun uğrunda, gururumu ayaklar altına aldı. Suçlamadım onu ama ben de suçlu değilim. Sevmeleri kim dizginleyebilir ki? Sevmek istedim sevdim. Engel olamazdı kimse. Onunla yaşananlar geçmişte kaldı. Çünkü yaşananlar yaşandıkları yerde kalırlar. Böyle olmalı... Böyle olmalıydı bizde. Bizi konuşuyorlar, bizi eleştiriyorlar, bizi ayıplıyorlar. Biz ne yapıyoruz? Kendimizi içimizin yedi kat dibine saklıyor, sonra da unutuyoruz. Neden korkuyoruz? Neden kendimizi kendimize saklıyoruz? Hep yakınıyoruz kimse bizi anlamıyor diye ama değiştirmek için parmağımız bile oynamıyor 'ben mi değiştireceğim' diye. Böyle gelmiş, böyle gitmemeli."

"Bizi konuşuyorlar, bizi eleştiriyorlar, bizi ayıplıyorlar" cümlesinde işaret edilen temel faillerinden biri olan medya, belki de hiçbir eşcinselle ya da transa mikrofon uzatmayı aklına getirmedığı için, Kaos GL dergisi ve sonrasında KaosGL.org internet gazetesi, kendini, derdini anlatmak için her dönem özel bir çaba harcıyor.

Kendi hikâyenin anlatmak hayatına sahip çıkmanın ön koşuluna dönüştüğünde, LGBTİ+'lara, öznesi saklanmış cümlelerdeki gizli özneler olmaktan çıkmak için o cümlelerin nesnesine de, tümlecine de, yüklemine de göz dikmek düşüyor. Özneleşmenin yolu ise, o cümleleri ters yüz edip kendi cümlelerini kurmak ve basın da o cümleleri kuracağı güne kadar, izlemekle kalmayıp dönüştürmek için eylemekten geçiyor.

Hazırladığımız bu rehberle; 90'lardan bugüne arşivimizde yer alan gazete kupürleri ve hak temelli habercilik deneyimimiz sayesinde; bugünün mediasındaki hak ihlallerini anlamak ve geçmişten bugüne süregelen örüntüleri deşifre ederek değiştirme iradesine bir tuğla daha koymak niyetindeyiz.

"Vardık, varız, varolacağız" derken, gazete sayfalarında nasıl var olduğumuz sorusuna yanıt arayan rehberimizin, LGBTİ+'ların eşitlik ve özgürlük mücadelesine katkı sağlaması ve gazetecilerin bu mücadelede yol arkadaşları olabilmesi için bir başlangıç olması umuduyla...

Yıldız Tar

KaosGL.org Genel Yayın Yönetmeni

Türkiye’de LGBTİ+ Hakları

Kaos GL Derneği’nin “Vazgeçmek Yok” üst başlığıyla yayınladığı LGBTİ+’ların İnsan Hakları 2023 Raporu’na önceki senelerdekine benzer şekilde LGBTİ+’lara dönük hak ihlallerini önlemekle yükümlü kamu kurumları çoğu zaman bu hak ihlallerinin faili konumundaydı. Cumhurbaşkanı ve bakanlar tarafından sıklıkla üretilen homofobik nefret söylemi LGBTİ+’lara dönük ihlallerin cezasız veya yaptırımsız kalacağı konusunda genel bir yargıya neden oluyor.

Nefret cinayeti yargılamalarında mahkemeler, bu eylemleri sıradan öldürme eylemleri gibi ele alıyor. Mağdur LGBTİ+’lar olunca devlet cezalandırma etkili kullanmıyor. Kamu görevlileri doğrudan gerçekleştirdikleri eylemlerle LGBTİ+’ların insan hakkı ihlallerinin doğrudan faili olurken, önleme yükümlülüğü oldukları vakaları önlemeyerek pozitif aksiyon alma görevini de ihmal etti.

LGBTİ+’lara üçüncü kişilerden yönelen ve hak ihlaline neden olan eylemlerle ilgili etkili soruşturma mekanizmaları bulunmuyor. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Kamu Denetçiliği Kurumu gibi yargısal olmayan mekanizmalara LGBTİ+’lar erişemiyor çünkü bu kurumlar ya başvuru kabul etmiyor ya da ihlal kararı vermiyorlar.

Raporda, LGBTİ+’ların temel hakları 23 ayrı hak kategorisinde ele alınıyor. İhlallerin ayrıca bir sıralamasının da verildiği rapor, LGBTİ+’ların 2023 Adliye Ajandası’nı da paylaştı.

Genel seçimlerin yaşandığı 2023 yılını siyaset açısından değerlendiren rapora göre; iktidar da muhalefet de LGBTİ+ hakları konusunda sınıfta kaldı:

“AK Parti - MHP ortaklığı; siyasal hayatın her alanında merkezileştirdiği devlet gücünü LGBTİ+’lar üzerinde sözlü ve zaman zaman fiziki şiddete dönüştürürken, iktidar adayı siyasi partiler veya ortaklıklar bu tabloyu değiştirecek önerilerde bulunmaktan uzak. Nefret söylemi, ittifaklar üzerinden siyasi yelpazenin neredeyse tamamına sirayet etmiş durumda.”

Raporda, LGBTİ+ var oluşunu tehlike olarak gösteren propagandanın kamusal alana hakim olduğu da vurgulanıyor:

“LGBTİ+ karşıtı nefret söylemi, dolaylı olarak hak ihlallerinin arttığı bir zemini yaratıyor. LGBTİ+ var oluşunu kriminalize eden, hastalık veya kaçınılması gereken bir tehlike gibi gösteren propaganda, kamusal alana hakim olmuş durumda.”

*Yaşam hakkı ihlalleri nefret cinayetleri olarak kendini gösterdi. Ancak LGBTİ+'ların katledildiği suç eylemlerine ilişkin yargı süreçlerinin yavaşlığı, rutin hale gelmiş haksız tahrik indirimleri ve bundan dolayı açığa çıkan cezasızlık tablosu, yaşam hakkının usul boyutu olarak da ifade edilen, etkili soruşturma yükümlülüğü ihlali olarak kendini gösterdi.

*Kamu gücünün LGBTİ+'ların toplanma hakkı kullanımını bastırırken kullandığı onur kırıcı veya kötü muamele uygulamaları, işkence ve kötü muamele yasağının sistematik olarak ihlal edilmeye devam etmesine yol açtı. LGBTİ+'lara dönük kişisel bütünlük hakkı ihlallerinin neredeyse üçte biri doğrudan kamu görevlilerinin gerçekleştirdiği ihlal eylemlerinden ileri geldi.

*2023'te yaşanan afet koşullarında LGBTİ+'lar, gözden çıkartılan ilk kesimlerden biri oldu. 17 Mayıs Derneği & Kaos GL ortaklığında yayımlanan Deprem Raporu, verileriyle birlikte deprem bölgesinde yaşayan LGBTİ+'ların yalnızca depremin değil, depremle etkisi artan ayrımcılığın da mağduru olan ilk gruplarından biri olduğunu gösterdi.

*LGBTİ+'lar 2023'te de bütün hak kategorilerinde ihlale uğratıldı. Cumhurbaşkanı, bakanlar ve parlamenterler eliyle yaygınlaştırılan Devletin medya alanındaki baskı aracı RTÜK, nefret söylemi içeren videoları yaygınlaştırması için yayıncı kuruluşlara gönderirken, buna karşı başvuru yollarından sonuç almamak imkansız.

*LGBTİ+'lar 2023'te adliyelerin açık olduğu 254 iş gününün 56 günü yargılandıkları; şikayetçi, davacı veya davalı oldukları davalar için adliyelerin yolunu tuttular. LGBTİ+'lar 2022'de ise 37 günlerini adliyede geçirmişlerdi.

*2023 yılında LGBTİ+'lar açısından en zorlu geçen ay önceki senelerde olduğu gibi Haziran ayı oldu. LGBTİ+ onur yürüyüşlerinin ve trans onur yürüyüşlerinin gerçekleştirildiği Haziran aylarında, LGBTİ+'ların barışçıl toplantılarına şiddet kullanılarak yapılan polis müdahaleleri bu ayı ihlal sayıları bakımından bir kere daha zirveye yerleştirdi.

*Önceki yıllarda olduğu gibi 2023 yılında da LGBTİ+'ların en fazla ihlale uğratıldığı alan genel olarak ifade özgürlüğü ve onun özel bir görünümü olan toplanma hakkı oldu.

*Kültür sanat alanındaki müdahale aracı olarak performans yasakları, diziler nedeniyle yayıncı kuruluşlara uygulanan yaptırımlar veya sansür - otosansür uygulamaları, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulunca verilen kararlar, devlet güçleri tarafından kültür sanat alanının hedeflendiğini gösteren somut veriler oldu.

*2023'te gözaltına alınan LGBTİ+'ların tamamı barışçıl toplantıların katılımcısıydı. Toplam 266 gözaltı işleminin 125'ine polis şiddeti eşlik etti. Ağırlikle 2022'deki barışçıl gösterilere katılmaları nedeniyle gözaltına alınarak haklarında soruşturma yürütülen 42 LGBTİ+ hakkında ise ceza davası açıldı.

Murat Çekiç Derneği'nin liderliğinde Kaos GL ve 17 Mayıs Dernekleri'nin 2025'te Türkiye'nin değerlendirileceği Birleşmiş Milletler Evrensel Periyodik İnceleme (EPI) için hazırladıkları raporda da benzer bir durumdan bahsediliyor.

Üç dernek, EPI öncesi BM'ye sundukları raporda LGBTİ+'ların Türkiye'de karşılaştıkları sistematik ayrımcılık ve şiddeti hatırlattı. Raporda, 2020'den bu yana Covid-19 salgınının şiddetlendirdiği otoriterliğin yükselişle birlikte, LGBTİ+'ların artan düzeyde yoksulluk, işsizlik ve ayrımcılığa kaldığı vurgulandı.

Aşırı sağ popülizmin ve toplumsal cinsiyet karşıtı hareketlerin artan etkisi, LGBTİ+ karşıtı söylemleri yoğunlaştırarak Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi ve uluslararası yükümlülüklerin ihlal edilmesiyle sonuçlandığını hatırlatan raporda, devletin LGBTİ+ karşıtı söyleminin çoğu zaman cezasızlıkla karşılanan nefret suçlarını körüklediğine dikkat çekildi.

Raporda ayrıca LGBTİ+'ların başta ifade özgürlüğü, toplanma özgürlüğü ve şiddetten korunma olmak üzere temel hak ve özgürlüklere erişimden sıklıkla mahrum bırakıldığı vurgulandı.

Rapor; translar, interseksler mülteci LGBTİ+'lar, seks işçisi toplulukları ve HIV ile yaşayan LGBTİ+'lara özel olarak odaklanarak bu grupların sağlık, barınma ve istihdam gibi çeşitli sektörlerde karşılaştıkları kesişimsel ayrımcılığa ilişkin veriler sundu.

İhlallerin yaşandığı alanların başında gelen istihdamda ayrımcılıkla ilgili Kaos GL Derneği'nin her sene yaptığı istihdam araştırması sonucunda hazırlanan "Türkiye'de Kamu Çalışanı LGBTİ+'ların Durumu" ve "Türkiye'de Özel Sektör Çalışanı LGBTİ+'ların Durumu" raporları, durumun vahametini ortaya koyuyor.

Türkiye'de Özel Sektör Çalışanı LGBTİ+'ların Durumu 2023 Raporu'nun verilerine göre; araştırmaya katılan 197 kişinin yüzde 16,2'si cinsiyet kimliği veya cinsel yönelimleri nedeniyle işyerlerinde ayrımcılığa maruz kaldığını belirtti. Rapora göre; ayrımcılığa maruz kalmamak için kimliğini gizleyenlerin oranı ise yüzde 22,8.

Raporda yer alan özel sektöre çalışanı LGBTİ+'ların ifadelerden bazıları şöyle:

"Daha önceki iş yerimde bu sebeple işime son verildi ve birkaç iş anlaşmasının iptaline sebep oldular, bu yüzden gizlenmek zorunda kaldım."

"Bir yöneticim sınır aşan soruları "dostça" yaklaştığını düşünerek sordu. Yeni işe giren ve akabinde çıkan biri, aileleri LGBTİ+ özendirmesinden korumak gerektiğini, çocukken bunların anlaşılamayacağını söyledi; benim dışımda tepki veren olmadı."

Rapora göre, özel sektörde çalışan LGBTİ+'ların yüzde 25'i maruz kaldığı ayrımcılığa dair herhangi bir bildirimde bulunmadı.

Raporda, şu ifadeler yer aldı:

“LGBTİ+ çalışanlar ayrımcılık karşısında işlerini kaybetme korkusu, daha ağır bedeller ödeme olasılığı, cinsel kimliklerinin kendi kontrolleri dışında açığa çıkmasından çekinme, iş dışındaki hayatlarında karşılaşılabilecekleri zorluklar ve benzeri nedenlerle haklarını arayamamaktadırlar. Önemli bir başka bulgu da LGBTİ+ çalışanların ayrımcılığa karşı haklarının korunacağına dair inançsızlıklarıdır.”

Raporda maruz kalınan ayrımcılığı bildirmede kurumsal ve hukuksal yaklaşımın yetersizliği, sendika ve meslek örgütleri açısından da önemli bir bulgu olarak kaydedildi. Özel sektör raporunun verilerine göre; araştırmaya katılan özel sektör çalışanı LGBTİ+'ların yüzde 82,2'si herhangi bir meslek örgütüne veya sendikaya üye olmadığını ifade etti.

Türkiye’de Kamu Çalışanı LGBTİ+'ların Durumu 2023 Raporu’na göre ise kamu sektöründe çalışan LGBTİ+'ların yüzde 16,7'si ayrımcılığa maruz kaldığını belirtti. Araştırmaya katılanların yüzde 47,9'u ise herhangi bir ayrımcılıkla karşılaşmadığını çünkü cinsel yönelim veya cinsiyet kimliklerini gizlediklerini ifade etti.

Raporda araştırmaya katılanların şu ifadeleri yer aldı:

“Lezbiyen olduğumu dışardan tahmin edenler oldu ve buna yönelik arkamdan hem yüzüme karşı kötü yargılayıcı dışlayan sözler söyleyenler oldu.”

“Giydiğim gökkuşağı renklerine yakın tişörtler her zaman alay veya iğneleme konusu oluyor.”

“Belirttiğim gibi müdürüm bazen beni tehdit ediyor. Her ne kadar gey olduğumu bilmeseydi de anlıyor ve beni sürmekle ya da işten attırmakla tehdit ediyor.”

Rapora göre; kamu sektöründe çalışan LGBTİ+'ların yüzde 47,4'ü çalıştığı kurumda maruz kaldığı ayrımcılığa dair herhangi bir bildirimde bulunmadı. Araştırmaya katılanlardan sadece bir kişinin maruz kaldığı ayrımcılığı yargıya taşıdığı belirtilen raporda şu ifadeler yer aldı:

“Kurum içinde yetkililere sadece 1 kişi sözlü bildirimde bulunmuştur. TİHEK’e ve Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuru ise hiçbir vakada tercih edilmemiştir. Katılımcıların hiçbirisi yaşanan ayrımcılığı sendikaya veya meslek örgütüne bildirmemiştir.”

Medyada ve Sosyal Medyada LGBTİ+'lar

Kaos GL Derneği'nin yazılı basında LGBTİ+'larla ilgili her haber, köşe yazısı ve söyleşiyi inceleyen derneğin "Nefrete Karşı El Ele" üst başlığıyla 2023 Medya İzleme Raporu'na göre, LGBTİ+'lar bütün bu hak ihlalleri ile mücadele ederken basın da hak ihlallerini büyüten bir rol üstleniyor.

"2023 senesinde yüzde 69'a yükselen LGBTİ+'lara ayrımcı dil oranı, şaşırtıcı değil. Yüzde 69'luk bu kampta yer alan gazetelere baktığımızda neredeyse tamamının Hükümet yanlısı ya da Hükümet'i LGBTİ+'larla yeteri kadar savaşımadığı yönünde eleştirileri olan gazeteler olduğunu görüyoruz. Araştırma açısından kayda değer bir orana tekabül etmeyen, bilmediği için nefret söylemi ya da ayrımcı dil kullanan gazeteler de mevcut elbette. Ancak, habercilik faaliyeti savaş tamtamlarının gölgesinde paramparça edildiğinde, mesele bilmemek olmuyor. Medya izleme çalışmasına başladığımız dönemlerde, bilmediği için hata yapan aktörlere ulaşabilmek, LGBTİ+ hakları konusunda, medya etiği alanında atölyeler ve birlikte çalışabilmek önemli bir adımdı. Bu adımın sonuçlarını da, her şeye rağmen LGBTİ+ haklarını gözeten haberler üreten gazetelerin varlığı gösteriyor. Ancak burada da, gizli sansür mekanizmaları devreye giriyor ve yapılabilecek o kadar haber varken; Hükümet'in LGBTİ+ karşıtı ajandasını teşhir etmenin ötesine bir türlü geçmeyen, meselenin özünü yakalamak yerine sığ sulara gezerek günü kurtaran bir anlayış hakim geldi.

"Bu anlayışın en berrak şekilde görüldüğü yıl 2023 oldu. Milletvekili ve Cumhurbaşkanlığı seçim yarışı, LGBTİ+'lara karşı nefret siyasetini sahiplenen hükümet yanlısı medyanın vites büyütmesine bahane oldu. Bütün bunlar olurken, LGBTİ+'ların kendi sesi ve sözü gazete sayfalarında neredeyse hiç yer almadı, alamadı."

Yazılı basında yayınlanan 4876 metni inceleyen araştırmanın öne çıkan sonuçları ise şöyle:

*2023'te yazılı basında LGBTİ+'lara ayrımcılık, nefret söylemi ve önyargı rekor seviyeye ulaştı. Yazılı basındaki haber ve köşe yazılarının yüzde 69'unda LGBTİ+'lar ya "ahlaksız", ya "suçlu", ya "sapkın" ya da düşman olarak gösterildi.

*2023'te LGBTİ+ düşmanlığına damgasını vuran olaylar; seçimler ve "Büyük Aile Buluşması" adı verilen LGBTİ+ düşmanı miting oldu. Depremlerin hemen ardından LGBTİ+'ların medyada olumlu ya da olumsuz temsili bir süreliğine dursa da; seçim yarışında gazeteler adeta geç kalmışlık sendromuyla her gün LGBTİ+'ları çeşitli biçimlerde hedef gösterdi. Gazete sayfalarındaki haber ve köşe yazılarının yarısından fazlasında muhabir ve köşe yazarları LGBTİ+ derneklerinin kapatılması için çağrı yaptı.

*Ayrımcılık, rekor seviyeye yükseldi. Ayrımcılık yapmak haberin yazılma amacına dönüştü. Yazılı basındaki ayrımcı dil oranı yüzde 69'du.

*Bütün metinlerin yüzde 64'üne tekabül eden 3123 metinde nefret söylemi üretildi.

*Yazılı basındaki toplam 4876 metnin sadece yüzde 31'inde LGBTİ+ hakları gözetildi.

*LGBTİ+ haklarını gözetemeyen haber ve köşe yazılarının ise yarısı, ayrımcılık ve nefret söylemi gibi hak ihlallerinin haberleştirilmesinden ibaretti. Nefret söylemi ve ayrımcılık içeren haberleri dışarıda bırakırsak; LGBTİ+'lar, ancak bir nefret saldırısı ya da ayrımcılığa maruz bırakıldıklarında gazete sayfalarında kendisine yer bulabildi.

*LGBTİ+ örgütleri, LGBTİ+'larla ilgili 4876 haber ve köşe yazısının sadece 56'sında haber kaynağıydı.

*LGBTİ+'lar medyada hayatları, iradeleri ve hakları olan özneler olarak temsil edilmek yerine; deyim yerindeyse üzerine konuşulan bir "sorun" olarak yer almaya devam etti.

Kaos GL Derneği'nin 2023'te yayınlanan "Bir Anda: LGBTİ+'lara Dijital Şiddet Araştırması"nın sonuçları ise, LGBTİ+'ları hedef alan ayrımcılık ve nefret söyleminin dijital mecralarda da çok yaygın olduğunu ortaya koyuyor.

Raporda dijital ortamda başlayan şiddetin fiziksel ortama sıçradığına dikkat çekildi. İnternette LGBTİ+'lara şiddetin failleri çoğunlukla kimliği belirsiz kişiler olsa da Failler genel olarak şu şekilde kategorize edildi: siyasi partiler, politikacılar, medya kuruluşları, gazeteciler ve akademisyenler.

Araştırmanın öne çıkan sonuçları şöyle:

*Her on LGBTİ+ kişiden dokuzu dijital şiddete maruz bırakılıyor.

*Hakaret ve küfürle başlayan bu şiddet, tehdit, şantaj, taciz, ısrarlı takip, doğumda atanan isimlerin kullanılması, kişisel bilgi ve görüntülerin izinsiz paylaşılması, internet erişiminin kısıtlanması ve nefret kampanyalarına kadar varıyor.

*Bir kişi çoğu zaman birden fazla kez dijital şiddete maruz kalıyor.

*Dijital şiddet ve LGBTİ+'ları hedef alan nefret kampanyaları sanal ortamda kalmıyor; fiziksel şiddete ve LGBTİ+'lara yargı şiddetine dönüşüyor.

*İnternette LGBTİ+'lara şiddetin failleri çoğunlukla kimliği belirsiz kişiler. Faillerin kimliklerinin bilindiği durumlarda, failerin önemli bir kısmı hedef gösterilen kişinin arkadaşları, ailesi ve partnerleri gibi sosyal çevrelerinden kişilerin yanı sıra politikacılar, gazeteciler ve akademisyenlerden oluşuyor. Failler genel olarak şu şekilde kategorize edilebilir: siyasi partiler, politikacılar, medya kuruluşları, gazeteciler ve akademisyenler.

*LGBTİ+'lara dijital şiddet en çok Twitter ve Instagram'da gerçekleşiyor.

*Araştırma bulguları ayrıca dijital şiddetin LGBTİ+'ların ruh sağlığına zarar verdiğini gösteriyor.

*Dijital şiddete karşı koymak için, mevcut çözüm mekanizmalarına olan güvensizlikler nedeniyle, hedef gösterilen kişiler kendi ifade özgürlüklerinden vazgeçiyor, oto sansüre başvurmaktan ve hesaplarını kapatmaktan ya da korumaktan başka bir şey yapamıyor.

*LGBTİ+'lar neredeyse her gün internette kendilerini ya da kimliklerini hedef alan nefret söylemiyle karşılaşıyor. Nefret söylemiyle karşılaşıldığında ortaya çıkan öfke, tehdit altında hissetme, mutsuzluk duygularını yalnızlık ve değer kaybı takip ediyor.

*LGBTİ+ örgütlerini hedef alan nefret kampanyaları da LGBTİ+'larda öfke, yalnızlık, değer kaybı ve güvensizlik hissi yaratıyor.

*Bir anda başlayan hedef gösterme ve nefret kampanyaları, çok hızlı bir şekilde yaygınlaşıyor, farklı aidiyetlerden faillerin ortak olmasıyla fiziksel güvenliği dahi tehdit edecek bir boyut kazanıyor.

*LGBTİ+'ların sosyal medya hesaplarının kapatılmasında en yaygın gerekçe, "Topluluk Kuralları". Hesap kapatılmalarının üçte birinde ise herhangi bir gerekçe sunulmadı.

"Bir anda"

Rapora adını veren "Bir Anda" ifadesi ise bir gazetecinin örgütlediği nefret kampanyasına maruz kalan bir LGBTİ+ aktivisti ile mülakattan:

"Her şey bir anda oldu. Benzer durumlara başka aktivist arkadaşlarım, akademisyenler, sivil toplum kuruluşları maruz bırakılmıştı. Yani aslında pek çok kez şahitliğim olan, takip ettiğim, öfke hissettiğim, dayanışma kurduğum bir durumdu. Ancak doğrudan yaşamak başka bir şeymiş. Bir anda, o ana kadar varlığından haberdar dahi olmadığım bir gazete ve gazeteciyle, bu yapının harekete geçirdiği kitleyle doğrudan karşı karşıya gelmiş oldum. Bu hedef gösterme sürecinin başlamasına neden olan şey yaptığım savunuculuk ve eğitim faaliyetleri, ürettiğim materyallerdi. Şaşkınlık verici, paniğe sevk eden, korku ve endişe veren, çokça öfkelendiren bir durum. Tamamen sonlanmış da değil. Sosyal medya hesaplarımı herkese açık şekilde kullanıyordum. Çok aktif bir sosyal medya kullanıcısı da sayılmam. Bütün bu hedef gösterme ve şiddet sürecini başlatan gazeteci ve nefret diline davet ettiği kitle tarafından yoğun şekilde hakarete maruz kaldım. Sapık, sapkın, pedofil gibi hakaret içeren söylemlerin yanı sıra özelden gelen mesajlarda ya da daha önce paylaştığım postların altına yapılan yorumlarda şiddet tehdidi yoğunlukta idi. Bu mesajlar özellikle fiziksel şiddet ve cinsel şiddet tehdidi içeriyordu. Bunları görünce hesaplarımı korumaya aldım. Daha önce benzer deneyimler yaşamış hak savunucusu arkadaşlarımdan tavsiyesiyle, sosyal medya görünürlüğümü bir süre azalttım. Hesaplarımı kapatmadan önce paylaştığım fotoğraflarımın ekran görüntüleri alınmıştı. Bunlar da dolaşıma sokuldu. Ardından tehdit telefonları aldım. O da süreci daha benim için daha yakıcı hale getirdi. Çok yakınımdalar gibi hissettim. Acaba evimde güvende miyim diye bile düşündüm."

Dünden Bugüne Medyada LGBTİ+'ların Temsili

Danimarkalı erkek şarkıcı kocasını getirmemiş!

EUROVISION'da Danimarka'yı temsil eden Tomas Thordarson, 4.5 yıldır bir erkekle evli olduğunu söyledi. Thordarson "Burada önemli olan benim müziğim, özel hayatım değil. O benim en büyük desteğim. Kendisi burada değil, yalnızım. O Danimarka'da anaokulunda çalışıyor. Ama kalbi benim kazanmamdan yana" dedi.

Tomas Thordarson

9 Mayıs 2004'te Vatan Gazetesinin bir köşesinde yer alan bu haber, öncesi ve sonrasıyla LGBTİ+'ların gazetelerdeki temsiline dair önemli bir örnek. Haber kısa olsa da; kısacık haberin manşeti LGBTİ+'ların medya açısından nasıl görüldüğünü özetliyor: Magazin nesnesi, bizden değil ve komik!

Komikleştirme ve tuhaf bir nesne olarak sunma geleneği geçmişe dayanıyor. Kaos GL'de medya konusunda yürüttüğümüz çalışmalar kapsamında, Türkiye medyasının bu konudaki tavrının üç farklı döneme ayrılabilirliğini tespit ettik. Bunların ilki, neredeyse yazılı basın ortaya çıkışıyla başlayan –ve aslında hâlen kapanmış olmayan– 'ucube' dönemi. 80'lerin sonlarına kadar, LGBTİ+'ların konu edildiği haberlerin hemen hepsi, toplumun kesinlikle bir parçası olmayan, dışarıdan gelmiş bir grup 'homoseksüel'den bahsediyor.

Örneğin kişilerin rızası dışında çekilmiş fotoğraflarının yer aldığı ve bu sebeple kupürü paylaşmadığımız 27 Temmuz 1971 tarihli Hürriyet gazetesinden bir haber, dönemin resmini gözler önüne seriyor:

“Erkek kızlar toparlandı kadınlığa özenenlere polis erkek traşını yaptı. Ekipler Amirliği tarafından önceki gece de Beyoğlu'nun erkek kızları toplanmıştır. Erkek kadınlara uygunsuz yolda olduklarını belirten ilgililer, daha sonra saçlarını keserek cezalandırmışlardır”

70'lerde ve özellikle 12 Eylül askerî darbesinin ardından getirilen sahne yasağı, birçok gazetede alaycı bir dille, polisin işkencesini meşru kılar şekilde yer buluyor. Karakolda işkenceye maruz kalan translar ve eşcinsellerin polis tarafından servis edilen fotoğrafları gazeteleri süslüyor. Aynı gazeteler 'ucubelerin sonuna getirmek', 'ahlakı korumak', 'sapkınlıkla mücadele etmek' gibi ulvi görevleri yerine getiren kolluk kuvvetlerini alkışlıyor.

1981'den 1989'a kadar süren sahne yasağı pek çok eşcinsel ve transi etkilese de darbeye dair tanıklıklar aslında sahneyle sınırlı değil. O dönemin medyasında yer bulamayan, yer bulsa da işkenceye maruz kalan, barınma ve yaşam hakları ihlal edilen kişiler, karikatürize edilmiş bir şekilde gazetelere 'renk katıyor'.

Bu haberlerin de ortak noktası, öznesi düşürülmüş, saklanmış birer cümleler yığını olmaları. Habere konu edilen eşcinseller ve trans kadınların kendi sözleri, kendi hikâyeleri haberin hiçbir yerinde bulunamıyor. Adeta “Aradığınız şahsa ulaşamadı, onun yerine icat ettiğimiz homoseksüelden verelim” diyor. Medya hayalî bir varlık, ne olduğu tam kestirilemeyen ama muhakkak farkı ve farklılığı vurgulanan 'homoseksüel ve kadın kılığında erkeğin' peşine düşmüş. Söz konusu dönemde, medya tarafından bütün cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği 'farklılıkları'nın 'homoseksüel' çatısı altında toplandığı görülüyor. Basında yer alan haberlerde bu 'homoseksüeller'den kimseye mikrofon uzatılmazken, nedendir bilinmez, uzmanlarla bu sorun tartışılıyor.

Peki, bütün bu haberlerin ortak noktası ne? Hepsinde de, icat edilen bir kategori olarak 'homoseksüeller' yer alıyor. Bu homoseksüellerin kim olduğu sorusuna cevap dış kapının mandalından geliyor. Çoğu zaman 5N1K'nın hiçbirine cevap vermeyen bir gazetecilik tekniği uygulanıyor. Yaşanan işkence ve ayrımcılık haklı gösteriliyor. Sanki gizli bir uzlaşma varmışçasına, neredeyse bütün gazeteler 'büyük bir tehdide karşı halkı uyarıyor.'

Düdüğümü çaldılar!

EŞCİNSEL olduğunu açıkladığı için artık kendisine maç verilmediğini öne süren hakem Halil İbrahim Dinçdağ'ın Futbol Federasyonu aleyhine açtığı davanın ilk duruşması dün yapıldı. 31 Mayıs'a ertelenen duruşmadan sonra bir açıklama yapan Dinçdağ, "Olayın ortaya çıktığı 2009 Mayıs ayından beri maçlarda görev alamıyorum. Yaptığım radyo programına da son verildi. Hiçbir iş başvurum kabul edilmiyor" dedi.

Şok gazetesinde 23 Şubat 2011'de yayınlanan bu haber de, yaşanan bir hak ihlali manşete taşınan ancak habere konu edilen kişinin söyleyip söylemediği belirsiz bir ifadeyle küçümseniyor, çalışma hakkının gasp edilmesi ve ayrımcılık suçu komedi unsuruna dönüştürülüyor.

Gözcü gazetesinde 13 Eylül 1990'da yayınlanan bu haber yine benzer bir yaklaşımın izlerini taşıyor. Haber manşetinde eşcinsel kelimesi tırnak içerisinde verilirken; orduda eşcinsellerin olma ihtimali askeri bir operasyonun diliyle yer alıyor. Adeta bir savaş alanı gibi gösterilen meselede bir yandan da neden ve nasıl olduğu mümkün olmayan bir şekilde eşcinsellik "kontrolünden" bahsediliyor. 2004 yılında Vatan gazetesinde olduğu gibi, gazetelerin dış haberler sayfalarında özellikle manşetler yoluyla LGBTİ+ varoluşun kendisi ya komedi unsuru ya da en hafif tabirle "tuhaf" ve "istenmeyen" bir "durum" olarak yansıtılıyor. Eşcinsellerin özne olarak yer almadığı bu haberler; bir yandan da cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği çeşitliliğini hayattan koparıyor ve gerçekdışı bir mesele gibi yansıtıyor.

“Tarabya'da uşaklar, Etiler'de yumuşaklar” sözüyle başlayan eşcinsel şarkıcılar tartışmasına Attila İlhan, iş dünyasını da kattı...

Etrafımız “Top” dolu

Şok eden açıklamalar

Attila İlhan'ın iş dünyasında da eşcinsellerin yoğun şekilde bulunduğunu açıkladı. İlhan, “Bazı sektörlerde gereğinden fazla para kaza-

Ülkemizdeki eşcinsellik kavramına sermaye birikimi açısından bakan Türk edebiyatının ünlü ismi Attila İlhan, “İş dünyasında gereğinden çok fazla para kazanan bir zümrede bu tür eğilimler daha fazla” dedi...

● Attila İlhan, Türkiye’de yaşayanların yüzde 20’sinin açık ya da gizli eşcinsel olduğunu iddia etti. İlhan, “Eşcinsellik ülkemizde yükselen değer hâline geldi. Kırsaldan gelen zavallılar, bu işten iyi paralar kazanmaya başlayınca sınıf atladılar. Bu tipler sosyete de iyice yaygınlaştı” dedi.

● Bunların dışında bazı sektörlerde gereğinden fazla para kazanan bir kesimde eşcinsellik eğiliminin ağır bastığına dikkat çeken Attila İlhan, “Meslek olarak suçlamak istemem ama bunların arasında reklam işini sayabilirim. Bu alanda eşcinseller yoğun çalışıyor” diye konuştu.

● Önceden sanat, moda ve eğlence dünyasında görülen eşcinselliğin artık reklam, halkla ilişkiler ve yayın hayatında da yaygınlaştığını belirten Attila İlhan, “Bu alanlarda çok para kazananlar bir anda sefahata düşüyorlar. Bununla birlikte teşhirçilik başlıyor. Bu kişiler bir süre sonra da eşcinselliğe yöneliyorlar” dedi. İlhan’ın bu açıklamaları ise “Etrafımız ‘Top’ dolu” şeklinde yorumlandı.

Eşcinsellerin tercih ettiği meslekler

- Reklam
- Moda
- Sanat
- Eğlence dünyası
- Halkla ilişkiler
- Yayınçılık

1990 yılında Bulgar ordusunda "eşcinsel operasyonuna" soyunan Gözcü gazetesinin dili 10 yıl içerisinde bu sefer Türkiye'ye çevriliyor.

Gazete, "Etrafımız "Top" Dolu" manşetiyle 20 Mart 2000'de Atilla İlhan'ın homofobik açıklamaları gazetenin attığı manşetle güçlendiriliyor.

Eşcinsellikten "görülen" fiiliyle bahseden bu haber, eşcinselliği böylece hem bir doğa belgeseli diliyle hem de hastalık olduğu imasıyla yansıtmış oluyor.

Haberin manşetine taşınan ifadenin kimin yorumu olduğu belli değilken; ara başlıkta "Şok eden açıklamalar"dan kasıt ise homofobi değil; İlhan'ın "iş dünyasında eşcinsellerin yoğun şekilde bulunduğu" şeklindeki beyanı ve iş dünyasında eşcinseller olma ihtimali!

Gazete, böylece 1990 yılından 2000'e kadar eşcinselleri "tespit edilmesi gereken bir tür" olarak işaretlerken bir yandan da özel hayatın gizliliği ilkesini de açıkça ihlal ediyor.

Eşcinsel olmanın kendisi şok edici görülüyor, Gözcü gazetesi isminin hakkını vererek adeta herkesi dikizciliğe çağırıyor.

27 Haziran 1999 Milliyet

Pop dünyasında eşcinsel bomba

Boyzone'un
ünlü solisti
Gately
ile Caught
in the Act
üyesi
Eloy de
Jong'un
aşkı
İngiltere'yi
karıştırdı

Eloy de Jong

Stephen Gately

İngiliz medyası, Gately ile Eloy de Jong'un ilişkisini manşetlere taşıdı.

Magazin Servisi

Avrupa müzik listelerinin bir numarası Boyzone grubunun solisti Stephen Gately'nin, yine bir başka sevilen topluluk Caught in the Act'in elemanlarından Eloy de Jong ile eşcinsel bir ilişki içinde olduğunu açıklaması bomba etkisi yaptı.

Her şey Gately'nin İngiltere'nin önde gelen gazetelerinden The Sun'a yaptığı konuşmayla başladı. Birinci sayfada yer alan "Ben eşcinselim ve aşım" başlıklı haber Boyzone grubu hayranlarını şoke etti. Çünkü 23 yaşındaki Gately, genç kızların sevgilisiydi. Yeşil gözleri, hep gülen yüzü ve deri kıyafetleriyle gençleri peşinden sürükleyen İrlandalı şarkıcının milyonlarca hayranı vardı.

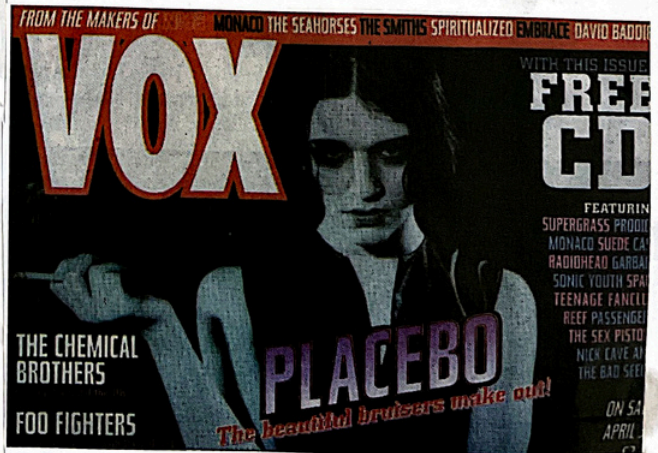
Haberin ardından İngiliz müzik piyasası karıştı. Boyzone çılgınları plak şirketini faks ve telefon yağmuruna tutarken, tüm gazete ve televizyonlar bu konuyla ilgili haber yapmaya başladı. Ardından Gately'nin ikinci bombası geldi. Bebek yüzlü şarkıcı, sevgilisinin, ünlü topluluk Caught in the Act'in eski elemanlarından Eloy de Jong olduğunu itiraf etti.

1995'te tanışan Stephen ile Eloy yaklaşık bir yıldır gizli bir aşk yaşıyordu. Grubun diğer üyeleri suskunluklarını korurken, müzik otoriteleri toplulukta çatlak olabileceğini belirtti.

Ne homoseksüel, ne biseksüel. Adamakıllı seksüel!

PLACEBO

Brian Molko önderliğindeki Placebo ve hit single'ları "Nancy Boy", MTV izleyenlerinin gözünden kaçmamıştır herhalde. Greta Garbo kadar çekici, Laura Dern kadar karşı konulmaz, Geraldine Chaplin kadar kırılğan: İşte Brian Molko! Oysa o bir erkek, biliyorum, ancak nasıl Marilyn Manson imaj anlamında uç nokta ise Brian da androjeni anlamında eşi benzeri görülmemiş bir örnek. O kadar tatlı ki, rock'n'roll dünyasının en bi erkek yıldızları bile (Michael Stipe, Dave Grohl, Bono, vs.) onu görünce nefislerine hakim olamayıp, ağzının ortasına koñduruyorlar öpücüğünü. Fotoğraflarına ya da videolarına dakikalarca bakabilirsiniz. Sesi de görüntüsüyle birebir örtüşen bu çocuk, "Nancy Boy" ve devamında insanı hayrete düşürmekten, nutkunu bağlamaktan bir an olsun geri kalmıyor! İnsanı şaşırtmaktan öñdüyör adeta! 97 yılı Brian Molko ve Placebo olmadan 97 olmazdı. "Müzik ne için?", "Rock'n'roll yıldızları niye var?", "Bunca para nereye gider?" kabilinden sorular soracak olursak eğe kendimize, Placebo'nun işlevi ve ehemmiyeti kendiliğinden ortaya çıkar. Placebo'yla tanışın, kendinizi aşın! (Biraz Ayşegül gibi bir yazı oldu galiba ya neyse artık!)

Eşcinselleri askeri metaforlarla sayfalara taşıma geleneğinin örneği olan Milliyet gazetesinde 27 Haziran 1999 tarihinden yayınlanan bu haber, bir yandan da eşcinsel olmayı "şok edici" görme ve gösterme geleneğini de sürdürüyor.

Lezbiyenlik çok çirkin

Sezen Aksu tutkunu

"Liköülde çocukları etrafına toplar Sezen Aksu şarkıları söylerdim. Sezen benim için bir yıldız. Tanışıp dost olduktan sonra yavaş yavaş abla oldu. Şimdi ise arkadaşım. Sertab ameliyat olmak için Amerika'ya gittiğinde Sezen beni istedi. Hisar konserlerinde 21 gün ona ben vokal yaptım. Konserlerin organizatörü benim için kendince bir para ayırmış. Benim Kayahan'dan aldığım rakamın çok altındaydı. Kendisine 'Para almaya düşünsen ben bu rakama sahneye çıkmam. Sezen Aksu'yla çıkmak benim için onurdur' dedim. Sezen'in ailesi de Emirih, annesi öğretmen, hayatındaki bazı anılar bana çok uyuyor. Ayrıca aileye balık açısında çok ortak noktalar bulduğum için onu şimdi daha çok ailemden biri olarak görüyorum."

Emel bana cüce diyor

Ameliyattan çok korktuğum için bugüne kadar hiç estetik olmadım, ama 30'u geçince düşünmeye başladım. Çevremde 60'lık kadınlar görüyorum, genç kız gibiler. Ben de bundan sonra olabilmem doğrusu. Eğer boy ekleme ameliyatı olsaydı kesinlikle yaptırardım. On santim falan uzun olmak isterdim. Benim bir de pazar fobim var. Katabalık bir yere girdiğimde insanların iteleymesini geliyor. Hepsini asıp, yulardan bakmak istiyorum nedense. Emel benden iki parmak uzun, bana "cüce" diyor, iyi mi!..

Hürriyet'e mayıyla poz veren Demet Sağroğlu, bugün babasıyla "arkadaş gibi" olduklarını anlatıyor. Demet, babasının "Bana haber vermeden evlenemezsin değil mi kızım?" deyişini ise hiç unutamadığını vurguluyor. (Fotografılar: Sinan ÖZBALKAN)

Demet Sağroğlu, bazı konularda hayli dertli. Arkadaşımız Yener Süsoya neden "üstüne üstüne gelindiğini" bir türlü anlayamadığını söyledi. Hakkındaki "kumarbaz" ve "lezbiyen" dedikodularını cevaplayan Demet, bunların çok çirkin olduğunu söyledi. "Politik" olmayan ve haksızlığı sevmeyen kişiliğinin bu dedikodulara neden olduğu düşünülebilir...

DEMET Sağroğlu, açsöz, dobra dobra konuşan bir kız. Sert konuşur, ama aslında sevgi doludur.

Yener ağabey, ben patavatsız biriyim, aklıma ilk geleni söylerim. Sert deyim ama kendimi korumak adına öyle görünmeye çalışıyorum. Asla politik biri olmadım, bunu gururuma yediremiyorum. Bu yüzden birçok insanı kızdırmış olabilirim. Ama çok dürüst, puvenilir olduğumu yakınlarım bilir. Tek başına Don Kişotluk yapıyorum, maddi gücüm, kimsen yok. Yine de haksızlıklara karşı baş kaldırıyorum. Kurallara göre oynamadığını kesin. Elimde kılıçla tanklara karşı savaş veriyorum.

KUMAR MESELESİ

Son yıllarda Demet'in adı da "casino sever" listesine çıkarıldı.

Ayrıldığım erkek arkadaşımın ve çevresinin kumar oynadığını biliyorum.

Swissotel'in havuzunda güneşlenen Demet Sağroğlu, Yener Süsoya uzun boylu olmak için her şeyi yapabileceğini söyledi.

Yener ağabey? Benim Kalamış'ta bir tane evim var, neyi satacağım? Ev satacak duruma düşmek acizlikler.

insandır. İki gün ben onda kalırsam, iki gün o bende kalır. Yedigimiz, içtiğimiz ayrı gitmez. Bir arada olduğumuzda çok eğleniriz, çok güleriz.

LEZBİYENLİK ÜZERİNE

Aralarımda eşcinsel ilişki olduğu bile söyleniyor.

Galiba bu söylentiler Emel'in eski bir klibinden kaynaklanıyor. İkinci Bozkurt'ta olan sandaldaki bazı sahnelerden Emel'e böyle bir yakıştırma yapıldı. Biz de ayrılmaz arkadaş olunca bize de aynı damgası vuruldu. Söylemeye bile utanıyorum, lezbiyenlik bana çok çirkin geliyor. Bu piyasada insanın ne yapacağını, ne söyleyeceğini şaşırtırlar. Acaba ben birisine zarar verdim de, onun için mi benimle uğraşıyorlar? Hayır, böyle bir şey de olmaz. O zaman neden üstüne üstüne geldiğini bilemiyorum.

"Kınalı Bebek" şimdiki 32 yaşında, artık aşınaya bakıyor.

18 Mayıs 1999'da Hürriyet gazetesinde yayınlanan röportajda bir yandan manşete alınan ifade ile lezbiyenliğe dair önyargılar pekiştiriliyor diğer yandan haberin içerisinde "kumar oynamak" ile "lezbiyenlik" birbiri ile eşdeğer kötülükte iki olguymuş gibi sunuluyor.

Hürriyet'teki röportajdan 19 yıl sonra Vatan gazetesi de 20 Eylül 2018'deki haberinde gey olmayı "iftira" diye niteleyerek ayrımcı bir dil kullanıyor.

Eşcinselliği kalıp yargılar üzerinden ele alıyor. Gazete, bir televizyon şovundaki karakterlerin yazarının açıklamasının gerçek olmayacağını söyleyerek homofobiyi irrasyonel bir seviyeye taşımayı da ihmal etmiyor.

'Gay' yazardan Edi-Büdü'ye iftira

SUSAM Sokağı yazarlarından ve eşcinsel olduğunu ilan eden Mark Saltzman, Türkiye'de Edi ile Büdü olarak bilinen Bert ve Ernie karakterlerini yazarken onların aşık olduklarını hissettiğini açıklayarak "Onları bağlamsallaştırmanın başka bir yolu yoktu" ifadelerini kullandı. Ancak Susam Sokağı'nın resmi açıklamasında bu iddia yalanlandı. Program ekibi karakterlerden 'Bert ve Ernie'nin gay olduğu' yönündeki iddialara yanıt vererek, onların kukla olduklarını ve herhangi bir cinsel yönelime sahip olmadıklarını belirtti. Susam Sokağı'nın yaratıcıları 'Sesame Workshop' tarafından Twitter üzerinden yapılan paylaşımında, 'gay' oldukları yönündeki iddialar bulunan Bert ve Ernie kukla karakterlerinin 'cinsel yönelime sahip olmadıkları' açıklandı.

ŞOK İDDİA ORTALIĞI KARIŞTIRDI

Mustafa Ceceli ile Sinem Gedik'in mutfaklığı 3 yıl sürdü.

Mustafa Ceceli ile Sinem Gedik'in mutfaklığı 3 yıldır evli.

Mustafa Ceceli, Mayıs 2017'de 9 yıllık eşi, oğlu Arar'ın (7) annesi Sinem Gedik'den boşandı. 45 gün sonra Temmuz 2017'de Selin İmer ile evlendi. Mustafa Ceceli bu süreçte sosyal medyada ağır eleştiriler aldı. Kaner programları aksayan Mustafa Ceceli zor durumdaydı. Eski eşi Sinem Gedik'e "Öğlümü istiyorum" diye velayet davası açtı.

VİLLAYI İSTİYOR

Mustafa Ceceli'nin dava dosyasında mahkemeye sunduğu bir video gündeme bomba gibi düştü. Videoda Sinem Gedik, Karlıca'daki villasının viraandasında İntizar ile sarmas döşer ve bir hayli samimiydi. Dosyada oğulları Arar'ın da o sırada evde olduğu birşey yer aldı. Mustafa Ceceli 20 bin TL'lik nafakasının kaldırılmasını ve Karlıca'daki villayı istiyor.

AVUKATI KONUŞTU

Sinem Gedik'in avukatı Eda Salman Bayraktar şu açıklamayı yaptı: "Müvekkilime karşı intikam saikine açılmış bu haksız davaya cevap hakkımız en etkin şekilde kullanacağımız bildirir; gerçeklerin ortaya çıkacağına olan inancımız sapsız ile paylaşıyoruz."

Şarkıcı İntizar'dan jet açıklama

"İnsanların bedenseleri, nabırları, mahremiyetlerine dil uzatılması abıksızlık, namussuzluk, edepsizlik ve bel alıdır. Mustafa Ceceli'nin boşanması ve yeni evliliği sürecinde prestiji, güvenliliği kamuoyu önünde kayboldu. İstedigi çevrelere giremedi. Şimdi bu konular üzerinden kendisini alkarmaya çalışıyor. Beni bu şekilde itibarsızlaştırmaya çalışmaz! Üstelik kanunlar önünde büyük suç işliyor. Evim içine kamera koyuyor."

Yapımcı Polat Yağcı sözleşmeyi feshetti

İntizar'ın yapımı Polat Production'in sahibi Polat Yağcı şu açıklamayı yaptı: "İntizar'ın medyaya yansayan haberlerini incisi ve yayıncılığı okuduk. Kendisinin şirketimize hiçbir bağ kurmamıştır. Yolumuz aynı sebepten dolayı kişisel tercihleri ya da özel hayatı değildir. Sanatçı yapımı şirket arasında zaruri olan durumların korunması ilkesini temelinden sarsmıştır."

İLK TEPKİ MURAT'TAN

Popçu Murat Dalkılıç, yaptığı açıklamadan dolayı Polat Yağcı'ya tepki gösterdi ve "Pop Müzik" ile sözleşmesini iptal etti. Murat Dalkılıç, Twitter'dan yaptığı paylaşımda "Maalesef seninle aynı çab altında olmaktan gurur duymadım ve duymayacağım" dedi. Polat Yağcı'ya ait "Pop Müzik" bünyesinde Fatih Ürek, Haride Yener, Dilan Çelik, Levent Yılmaz, Kutlu, Emre Altuğ gibi isimler var.

'PRESTİJİ KAYBOLDU amacı intikam almak'

Eski eşi Sinem Gedik ona dava açtı. Bu süreçte Mustafa'yı sızdı, Sinem'e hep destek verdim. Bu yüzden intikam almaya çalışıyor. İste tek dedi bu. Bir adam evludenn annesini böyle bir iddiayla zor durumda düşürür mü? Ben yatak, çiklet, edepsiz, çığırkırı bir değilim. Hiçbir konuda şov yapmam. Tanışınlar bilir, Yalınca'yı parbanım. Arkasında büyük güler yok. Beni bitirmeye çalışıyorlar. Lütfen insanlar beni konuşun. Çok üzgünüm."

Bu fotoğraf 3 yıl önce çekilmişti. O zamanlar Mustafa Ceceli ile Sinem Gedik evliydi.

15 Temmuz 2018'de Posta gazetesi tam da bu habercilik geleneğinden faydalanarak özel hayatın gizliliğini ihlal etmeyi bir yandan "şok" ifadeleriyle taçlandırıyor.

Temmuz ayında ve ilerleyen süreçte basında en çok tartışılan konulardan biri "İntizar-Sinem Gedik" idi. Her şey, Hürriyet gazetesinin "Yılın skandalı sonunda patladı" haberiyle İntizar ve Sinem Gedik'in özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesiyle başladı.

Hürriyet gazetesi, eski kocanın tehdit, şantaj ve nihayetinde seksist ve homofobik ifşa girişimine aracılık ederek, çalışma hakkının ihlaline yol açan sürecin üstünü "skandal" perdesiyle örtmeye kalkıştı.

Hürriyet gazetesinden Cengiz Semercioğlu, "İntizar"la Sinem Gedik'in ilişki yaşadığı iddiasını o kadar farklı yerlerden duydum ki, bizim ekip bir ara ikiliyi kamerayla takip bile etti. Bir şey yakalayamadık" dedi.

Semercioğlu'na yanıt Hürriyet gazetesinin okur temsilcisi Faruk Bildirici'den geldi:

"Biz gazeteciler, ünlü de olsalar insanların cinsel yönelimlerini suçlama vesilesi yapamayız. İki kadın arasındaki ilişkiyi "skandal" olarak nitelendirmek cinsiyetçi ve ayrımcı bir yaklaşım. Üstelik Semercioğlu'nun savunmaya çalışırken söylediği gibi, "olay sırasında çocuğun evde olduğu iddiası" da skandal olamaz. 7 yaşındaki çocuğun o sırada yanlarında olduğu bir iddia. Ayrıca eşcinsel çiftlerin çocuğu olamaz mı?" "Ceceli, gizli kamerayı kendisinin koydurmadığını savunsa da suçta ortak olmuş durumda."

“Haber değeri taşıyan da işte bu skandaldı. Ama Semercioğlu, yazısında bir kadının yatak odasına gizli kamera (ya da kameralar) konulmasını, mahrem alanlarına tecavüz edilmesini skandal olarak nitelendirmediği gibi eleştirmemiş bile. Bunun yerine olaya Ceceli'nin gözüyle bakan, tek yanlı bir yazı kaleme almış. Kadın tarafına suçlamalara karşı “cevap hakkı” tanımamış.”

Bu “tartışmaya” ilişkin haberlerden biri de Posta gazetesine ait. Posta gazetesi “Şok iddia ortalığı karıştırdı” başlıklı geniş haberinin eksenini bu başlıkla belirliyor. Her ne kadar haberde özel hayatın mahremiyetinin ihlal edilmesine dair tepkilere yer verilse de atılan başlık haberin eksenini kuruyor ve haber “lezbiyen ya da biseksüel olma ihtimalinin şok edici olduğu” mesajını yaygınlaştırıyor.

Hürriyet gazetesinin 2018'deki haberciliğinin izlerini sürdüğümüzde 12 Nisan 1996 tarihli bir metne rastlıyoruz. Dış haberler sayfasında yayınlanan bu metinde, transfobik bir dil kullanılmasının yanı sıra bu sefer de cinsiyet kimliği temelli önyargı ve trans kimliklerin "ilginç" konular olarak işaretlenmesi yer alıyor.

Magazinel yaklaşımın seyri seneler içerisinde "ilgi çekici konu", "renkli sima" gibi söylemler ve çoğu zaman sayfa doldurmak için gerçeklikle alakası olmayan zararsız gibi görülen haberlerden; tam da zararsız görüldükleri için özel hayatın gizliliğini hunharca ihlal eden ayrımcılık örneklerine uzanıyor.

LGBTİ+ olmanın magazin unsuru, şok edici ve ilginç bir mesele olduğu iddiası ile çerçevesiz her metin birbiri üzerine kar topu gibi eklenerek bir önyargı çığına dönüşüyor.

'Kelepçeli' travestiler özgürlük istedi

TAHSİN AKSU İstanbul

Faks: (0212) 513 50 25

1 Nisan 2000 Milliyet

Son günlerde transseksüellerle güvenlik güçleri arasında yaşanan şiddet olayları nedeniyle bir grup travesti, ellerine kelepçe takarak polis tarafından gözaltına alınmalarını protesto etti.

İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen bir grup travesti, 'Seks İşçileri Evrensel Bildirgesi' dağıttı. Bütün transseksüeller adına açıklama yaptıklarını söyleyen Eylem Uğurlu, polis tarafından sürekli şiddete maruz kaldıklarını söyledi.

LGBTİ+'ları şok edici unsur olarak sayfalarına taşımak bir yandan hak arama mücadelesini de hem gayri-ciddi bir konu olarak görme hem de hak ihlallerine maruz bırakılan kişilerin temel kişilik haklarını ihlal etme pahasına "sıradışı" manşetler atmaya kadar varabiliyor.

1 Nisan 2000 tarihli Milliyet haberi, translara dönük polis şiddetini hem karşılıklı bir olgu gibi yansıtıyor hem de manşette verdiği 'kelepçeli' travestiler ifadesiyle bir toplumsal grubun şiddete karşı mücadelesini önemsizleştiriyor.

SKANDAL GEMİ GELİYOR

SS Enterprise' adlı gemide çekilen videoda, bahrjyellerin birbirine yaptığı eşcinsel şakalar yer alıyor.

Amerikan Deniz Kuvvetleri'ne ait dünyanın en büyük nükleer uçak gemisi 'USS Enterprise'in bugün Marmaris'e gelmesi bekleniyor. Boyu 342.3 metre, eni 78.4 metre olan geminin 5 bin personeli gruplar halinde Marmaris'e çıkacak.

EŞCİNSEL ŞAKAŞMALAR VİDEODA

'USS Enterprise'de 3 yıl önce çekilen ve bir ay önce ortaya çıkan video Amerikan donanmasını karıştırdı. Videoda Amerikan askerlerinin birbirine yaptığı eşcinsel içerikli şakalar ve dışkıyla oynama gibi iğrenç görüntüler bulunuyor. Görüntülerde yer alan Amiral Owen P. Honors'ın istifa edeceği söyleniyor.

■ Ali GÜNDOĞAN/DHA

Video çekimi için bir subay kadın kılığına girmiş.

Videoda Amerikalı askerler birbirinin çıplak vücudunu elliyor. Amerikan basını askerlerin yüzlerini silip görüntüleri yayınladı.

Posta gazetesinde 10 Şubat 2011'de yayınlanan bu haberde de "şok" kelimesine benzer bir şekilde eşcinsellik için 'skandal' kelimesi kullanılıyor. ABD Deniz Kuvvetlerine ait uçak gemisi USS Enterprise'in gelişine dair o dönem 9 Şubat 2011 ve 10 Şubat 2011'de yayınlanan diğer haberlerin manşetleri de benzer bir yaklaşımı sürdürüyor: "Concon Coniler Marmaris'te" (Şok), "Olay Gemi Enterprise Marmaris'e Demirledi" Milliyet Ege

Concon coniler MARMARIS'TE

Geçen ortaya çıkan görüntülerde, Amerikan askerlerinin eşcinsel ilişkilerine sahne olan gemi 'Enterprise'in mürettebatı alışverişteydi

Bu lezbiyenden beni koruyun!

Denetimli serbestlikle kadın cezaevinden tahliye olan A.B., koğuş arkadaşı E.Ü.'nün başına bela oldu. Mahkeme kararıyla, A.B., hoşlandığını söylediği ve tehdit ettiği E.Ü.'ye 3 ay süreyle yaklaşamayacak.

Ozge EGRIKAR/ISTANBUL

Eşcinsellerin suçla ilişkilendirilmesi haberlerde sıklıkla karşılaşılan bir durum. Nasıl ki bir cinayet haberinde "heteroseksüel katil" şeklinde bir ifade geçmiyorsa, kişinin cinsel yöneliminin konu dışı bir şekilde vurgulanması bir önyargıya işaret eder. Hürriyet gazetesinde 7 Nisan 2014 tarihinde yer alan bu haber, eşcinsellerin saldırgan, korkutucu, suça meyilli kişiler olduğu önyargısını güçlendiriyor.

BAKIRKÖY Kadın Cezaevi'nde koğuş arkadaşlığı yapan E.Ü. (30) ile A.B., farklı tarihlerde denetimli serbestlikle tahliye oldu. A.B. geçtiğimiz ocakta serbest bırakılırken, E.Ü. ise önce Gebze Cezaevi'ne nakledildi ve 21 Şubat'ta da tahliye edildi. Eski koğuş arkadaşını cezaevi kapısında 2 kadın arkadaşıyla karşılayan A.B., E.Ü.'yü Gebze'de bir kafeteryaya götürdü. İddiasına göre, E.Ü., takside kendinden geçti. Gözlerini A.B.'nin Kadıköy Rıhtım Caddesi'ndeki evinde açtı ve geceyi burada geçirdi.

'SENİ YÂR ETMEM'

E.Ü. sabah gitmek istediğinde engel olan A.B., "Senden çok hoşlanıyorum. Burada kalacaksın ve benim olacaksın. Seni kimseye yâr etmem" dedi. E.Ü. korktuğu için evden çıkmadı. Ertesi gün annesini aramak isteyince A.B. izin vermedi ve çıkan boğuşmada E.Ü. bıçakla elinden yaralandı. Pansuman yapan A.B. mutfağa gidince evden kaçan E.Ü.'ye hastanede 21 dikiş atıldı. Annesinin evine gitse de, A.B., genç kadını 3 Mart'tan itibaren cep telefonundan mesaj yoluyla tehdit etmeye başladı.

İKİ ERKEĞE KAÇIRTI

A.B.'nin 2 erkek arkadaşınca 9 Mart'ta Kasımpaşa'da bayıldıktan sonra kaçınıldığını ve 14 Mart'ta da tekrar eve bırakıldığını şikâyet dilekçesinde anlatan E.Ü., can güvenliği olmadığı gerekçesiyle A.B.'den şikâyetçi oldu ve koruma talep etti. Mahkeme de A.B.'nin 3 ay süreyle E.Ü.'ye yaklaşmamasına, şiddet tehdidi, hakaret ve aşağılamada bulunmamasına karar verdi.

Bir yandan, 90'ların 'terör dönemi' geliyor. (Söz konusu dönemleri kapanıp açılan zaman dilimleri olarak değil, birbirine eklemlenen ve eklemlendikçe güçlenen zihniyetler olarak görmekte fayda var.)

'Travesti terörü' ifadesinin neredeyse gizli bir ezber gibi gazete sayfalarında yer aldığını hemen hepimiz biliyoruz artık.

Gizlenen, saklanan özneye bu sefer başka bir nesnelik biçiliyor. O da, hâlâ ne idüğü belirsiz olmakla beraber kötülüğü, tehlikesi çok daha güçlü bir şekilde vurgulanmış 'terör'.

O dönemde seks işçiliği de yapan oyuncu Esmeray'ın, 1996'da Ülker Sokak'ta yaşananlara dair sözleri ve gazeteci Tuğrul Eryılmaz'ın Patikalar: Resmi Tarihe Çentik sözlü tarih kitabımızdaki aktarımları, bu 'terör' söyleminin hangi koşullarda, neleri meşrulaştırmak için kullanıldığını gösteriyor:

"96'da filan bir Habitat dönemi oldu. (...) İstanbul'u temizleme operasyonu başladı. İşte kimi temizleyecekler? Sokak çocuklarını, tinercileri, e bir de travestileri temizleyecekler. (...) Hortum Süleyman Beyoğlu'na geldi tekrardan. (...) Tabii ki Ülker Sokak'a ilk baskılar... Feci baskılar yani. Sokak kapandı. Sokakta sıkı yönetim vardı. Sürekli herkesin kapısının önünde polis bekliyordu. Çıkamıyorduk. Kolileri arkadan alıyorduk. (...) Şimdi düşün, beşinci kattayız. Beşinci kattan (...) yorgan, çarşafı birbirine bağlıyoruz, iniyoruz. O aradan boşluklar var. O boşluktan diğer sokağa geçiyoruz. Diğer sokağın binasının girişinde yer keşfetmişiz, oranın kömürlüğünden öbür sokağa çıkıyoruz. (...) Koliye de tarif ediyoruz, adam o kömürlükten geçiyor, geliyor. (...) Hortum Süleyman bayağı ciddi baskılar yaptı. En sonunda artık kapılar kırıldı, balyozlarla bütün kapıları kırdı, evler yakıldı, kundaklandı, eşyalar sokaklara atıldı. Artık sokağa giremez olduk. Sokağı kaybettik. Sonra dağıldık. Herkes bir yere gitti."

Esmeray Özadikti

"Ülker Sokak benim kafamda hep şey bırakır, acıdır... Şeyi hatırlıyorum, bayraklar asıp hadi bakalım ibneler dışarı, translar dışarı... Yani o kadar korkunç şeyler oldu ki orda (...) E tabii, bir sürü şey de görmezden geliniyor. O da dehşet verici. Yani sen yok saydığın zaman sanki o yok oluyormuş gibi... Öyle bir şey yok ama, orda acı çekiyor insanlar."

Tuğrul Eryılmaz

2000'lere gelindiğinde yeni bir dönem başlıyor. Bir yandan LGBTİ+'ların örgütlü mücadelesi medyada dışıyla tırnağına kendine küçük alanlar açarken, diğer yandan önceki döneme ait düzenekler, manşetleri ve ana sayfaları kapmaya devam ediyor.

Müşterilerini Hoşdere ve Cinnah Caddesi gibi yerlerden bulduklarını söyleyen travestiler, çıkarıldıkları mahkemece serbest bırakıldı.

Travestilerden polise saldırı!

Müşteri avına çıkan iki travesti, kendilerine engel olmak isteyen polisleri bıçaklamaya kalktı.

- Harika ve Gül takma adlı iki travesti gece müşteri bekledikleri Hoşdere Caddesi'nde devriye gezen polislerle karşılaştı. Travestiler, kendilerini şubeye götürmek için arabaya alan polislerle kavgaya tutuştu.
- Şubeye gitmemek için direnen Harika ve Gül otomobillerinin torpido gözünde bulunan bıçakla polislere saldırdı. Etkisiz hale getirilen 2 travesti, mahkeme tarafından tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

16. 8. 93 Hürriyet Ankara

1996 yılında Ülker Sokak'ta yaşananlar gelmeden önce, 80'li yıllar boyunca ve 90'ların başında trans kadınların gazetelerde nasıl temsil edildiğine dair birkaç örneği incelemek önem taşıyor.

Hürriyet gazetesinin Ankara ekinde 16 Ağustos 1993 yılında yayınlanan haberde trans kadınların polise saldırdığı iddia ediliyor. Ancak, ne hikmetse "polise saldıran" trans kadınlar tutuklanmıyor, tutuksuz yargılanmalarına karar veriliyor.

Yanlı bir şekilde yazılan haberde bir yandan da trans kadınlar hakkında "müşteri avına çıkan ifadesiyle saldırgan olduklarına dair önyargılar pekiştiriliyor.

Haberde ayrıca trans kadınların fotoğraflarına da yer veriliyor. Kişilerin mahremiyet hakkını gözetmek için kestiğimiz fotoğraflarda seks işçisi trans kadınların mahkeme ya da emniyetten çıkış anları çekilmiş.

Haber boyunca, polisin trans kadınların çalışma hakkını gasp etmesi yerine, "saldırgan travestiler" söylemi ve çerçevesi tercih ediliyor.

Cihangir'de gergin gece

Cihangir sakinleri, "namusu kirlenen" sokaklarının ismini değiştirmek için belediyeye başvurup imza kampanyası başlattı.

Eşcinsellerin yoğun olarak kaldığı sokaklarda oturan aileler, namusları kirlendiği gerekçesiyle bayrak açıp kampanya başlattı. Birçok evin camlarının kırıldığı taşlı sopalı kavgayı polisler güçlkle ayırdı.

Bayrak astılar Cihangir'in Kazancı Yokuşu, Başkurt, Ülker ve Güneş sokaklarında yaşayan eşcinsellerle aileler arasındaki gerginlik, karşılıklı atışmalarla giderek tırmanıyor. Evlerinin sık sık homoseksüellerinkine karıştırıldığını belirten semt sakinleri, pencerelerine Türk bayrağı asma kararı aldılar.

Ailelerin isyanı Önceki akşam bir grup mahalleli, homoseksüellerin oturdukları evleri taşladı. Türk bayraklarıyla sokaklara fırlayan semt sakinleri, "Onların yüzünden sokağımızın adı kirlendi. Dostlarımız bize misafirlige gelmiyor. Bizim de çocuklarımız var, onlara çok kötü örnek oluyorlar" diye dert yandılar.

Biz de insanız Mahallenin eşcinsel sakinleri ise "Biz de insanız, bizim de bu şehirde yaşamaya hakkımız var" diyerek, tepki gösterdiler. Kavgayı ayıran polisler ise, "Birbirine düşman olan iki grubun aynı sokakta yaşaması zor, ne yapacağımızı şaşırdık" dediler.

Nihat ULUDAG / İSTANBUL

"Eşcinsel değilsen bayrak as"

Cihangir'de oturan aileler, fuhuş yaptıklarını, mahallelerinin namusunu kirl ettiklerini iddia ettikleri eşcinsellerle taşlı sopalı kavga ettiler. Mahalleli camlarını Türk bayraklarıyla donatırken, evleri taşlanan eşcinseller (yanda) ise "Kimse bizi mahallesine kabul etmiyor, bize uzaylıymışız gibi davranıyorlar. Hiçbir vore öitmeveceğiz" dedi.

1996 yılında ise Hürriyet gazetesinin ayrımcı dili bu sefer linç çağrısına dönüşüyor. 14 Ekim 1996 tarihli haberde trans kadınlara dönük linç girişimi "gergin gece" ifadesiyle manşete taşınırken; saldırganlar hakkında "Cihangir sakinleri" ifadesi tercih ediliyor.

Linç girişimine dair, "Ailelerin isyanı" ifadesini tercih eden gazete diğer yandan Tuğrul Eryılmaz'ın da hatırlattığı "eşcinsel değilsen bayrak as" kampanyasını da doğrulayan bir belge niteliği taşıyor. Haber boyunca sık sık "mahallenin namusundan" da bahsediliyor.

Travesti modası her yeri saracak!

Eteklilik giymeye olumsuz anlamlar yükleyebilen bir toplumuz. Oysa modacıların eğilimlerinden gelecekte kadın ve erkekleri "ortak bir gardırobun" beklediği seziliyor.
YAZI: Yaprak Gerçek

Travestilik, şu günlerde Cihangir sakinlerinin homoseksüellerle giriştiği kavga yüzünden gündemimizde. Oysa son yıllarda gündemden hiç düşmediği bir başka yer var: Moda dünyası. Tercihini "giysi değiştirme" olarak da yapabileceğiniz travestilik kelimesi, doğası itibarıyla de yatkın bu alana "Giysilerinizi değiştirmeye" modacıların daha hevesli birlerini tanıyor musunuz? Lafu anlamı "karşı cinsin giysilerini giymeye duyulan ilgi" diyerek, devreye bir de "anormallik" soktunuz mu tamam, iyice heveslendiriliniz onları. Ne de olsa strajış olmak modacıların yol gösterici ilkesi.

Erkek ve kadın kıyafetleri ayrımını kimler ne zaman yaptınız, merak ediyorum. Mücevher ve kürkler içindeki Osmanlı padişahlarının ya da pilli etekleriyle İskoçların zamanında travestiler ne giyiyorlardı? Pantolon-çeket mi?

Cinsiyetler arasındaki ayrımı da netliğini yitirdi. Sanki iki ayrı dünyayı birbirinden ayıran duvar yıkılıverdi de kişiler birbirlerine karşı. Etrafı maço kadınlar, hassas erkekler, tamamıyla aseküeller ya da üzerinden buram buram seks akan ama hangi cinsten olduğumu çıkartamadıklarınız doldurdu. Artık herkes biraz transeksüel ve tabii ki travesti... Ya homoseksüeller? Onlar da hiç şüphesiz rehberlerimiz, bizi güdendirler, modacılar... İçlerinde kimler yok ki? Giorgio Armani gibi yalın ve duru olanlar, Jean Paul Gaultier gibi teşhirciler, Gianni Versace gibi fantezi meraklıları...

Yabancı modacıların Türk meslektaşlarının da listesi kabarcık. Ama onların yerine hepsinden daha cüretkar olan rahmetli Zeki Müren'i anmak istiyorum. Milli travestimiz, salme kostümlerindeki yaratıcılığı ve özgünlüğüyle pek çok modacıyı gerisinde bıraktırdı.

1997 kış modasının tamamını yap deseler şöyle başları: Renklerden kalıve ve mor, geçmiş dönemlerden '70'ler, pantolonun düşük bellisi, ceketin kruvazesi ve cinsiyet-

tin şaibelisil!... Modacılar paletlerine, renk, kumaş, kesim derken son yıllarda bir de cinsiyetleri kattılar. Genel silüeti belirlemek için seksten bahsetmek şart. Öyle ki moda dünyası homoseksüeller önderliğinde yaptığı karşımlarla hiçbir genetik mühendisinin gerçekleştiremediğini başararak, melez cinsiyetler yarattı. Uniformalı, dövmele kadınlar; kırık takan, sütyen kullanan erkekler; ne kadın ne de erkek gibi giyinen çocuk -insanlar...

Bu anlayış o kadar yerleşti ki, örneklerine genç ve günlük giyim markası Sisley kataloglarında bile rastlanıyor. Venedik'te gerçekleştirilen mühtemem çekimlerin fotoğrafları Ewa Marie Rundquist'e ait. Katalogda erkeklerine kol kanat veren kadınlar ve "drag queen"leri anımsatan erkekler de yer alıyor. Drag queen'ler underground kültürünün pop kraliçeleri. Gece kulüplerine giderken gözleri kıyafetlere, pullara, tüylere ve aşırı makyaja bürünen travestiler için kullanılan bir deyim bu. En unlu-rinden biri de "Blue in the Face" filmünde tüm mahalleye samba yaptıran sarışın zenci Rupaül. Mühtemem görüntüsüyle reklam kampanyaları için kozmetik ve moda şirketlerini peşinden koşturuyor...

Giydiklerinizinsel bir mesaj taşıyor mu? Cevabınız evetse, durumunuz riskli. Mesajınızın değişen anlayışlar sonucu her an yanlış anlaşılma tehlikesi olabilir. Cevabınız hayırsa ve "ne giyersen giyeyim ben sıpına kadın/kadın/erkeğin" diyorsanız, artık her zamankinden fazla giyecek seçeneğiniz var demektir.

Bikimlik ve taminsizlik içindeki modacılar bizleri iki mükemmel sona sürüklüyor gibi görünüyor. Gelecekte ya herkes tek tip giyinecek ve travestilik kalmayacak ya da kadın ve erkekten ortak hale gelen gardırobunda giysi tarihinde yer alan her şey bulunacak. Herkes özgürce (çok klişe olacak ama) kendine yakışanı giyecek ve dolayısıyla (yine) travestilik kalmayacak...

Sisley katalogundan... Travestilik en ticari markaların kendilerini geniş kitlelere pazarlama yöntemlerinden biri oldu (solta). DKWY... 1997 kışında kadınlar makyajız, kuzalörüz, erkek kılıkları içinde olacak (altta). Patrik Cox '97 kış koleksiyonundan... Kravat, kadın modasında dönem dönem kendini gösterir, ama aslında kadınlarda etek neyse erkeklerde de kravat odur (en altta).

1996 Ekiminde bunlar yaşanırken, Kasım ayında Milliyet gazetesi, "Travesti modası her yeri saracak" başlıklı bir haber yayınlıyor.

Ülker Sokak'ta yaşananlarla ilgisi yokmuş gibi görünen bu haber, aslında söz konusu seks işçisi trans kadınlar olduğunda medyadaki madalyonun öteki yüzünü oluşturuyor.

Yazı boyunca hangi kavramın, hangi bağlamda, ne maksatla kullanıldığını anlamak güç olsa da, başlık niyeti açık ediyor.

Rezillik içinde rezillik!

Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan operasyonda fuhuş yaptıkları iddiasıyla 23 hayat kadını ve 2 travesti gözaltına alındı. 23 kadından ikisinin hamile olduğu ve fuhuş yapmaya devam ettikleri öğrenildi.

Asayiş Şube Müdürlüğü Ahlak Büro Amirliği ekipleri, geçtiğimiz günlerde, yol kenarlarında ve caddelerde araçları durdurup fuhuş pazarlığı yapan kadın ve travestilere operasyon düzenlendi. Ahlak polisi, fuhuş yaptığı iddiasıyla 23 hayat kadını ve 2 travestiyi gözaltına aldı. Emniyete götürülen şüphelilere, Kabahatler Kanunu uyarınca 227'şer lira para cezası kesildi. 23 kadından ikisinin hamile olduğu ve bu halde fuhuşa devam

ettikleri ortaya çıktı. Hayat kadınları para cezasının ardından serbest bırakıldı.

Ahlak Büro Amirliği ekipleri, 2017'nin ilk 6 ayında gerçekleştirdiği operasyonlarla 2 bin 63 kadın ve travestiye 468 bin 52 lira para cezası keserken, fuhuşa aracılık eden 58 kişi gözaltına alındı. Polis, fuhuş yapılan 93 evi de mühürledi. (İHA)

Bursa'da yayınlanan Şehir gazetesi 2017 yılında Bursa'da çokça rastladığımız "fuhuş operasyonu" haberlerinden birine daha imza atıyor. 90'lı yılların haber dili, yerel basında devam ediyor.

Gazete, 18 Temmuz'daki haberinde "Rezillik içinde rezillik" başlığını tırnak işareti kullanmadan, gazetenin editoryal görüşü olarak yayınlıyor.

Habere konu olan seks işçilerine polis baskısı, "fuhuş yapan kadın ve travestilere operasyon" ifadesi ile haberleştiriliyor.

İnsan hakları örgütlerinin eleştirdiği Kabahatler Kanunu uygulaması "toplum huzuru için" gerekli bir düzenleme olarak sunuluyor. Haberde seks işçisi trans kadınlara dönük ayrımcı bir dil kullanılıyor. "Rezillik" ifadesi ile nefret söylemi yaygınlaştırılıyor. Haberde seçilen görsel ise izinsiz çekildiği belli bir şekilde "küçük düşürme ve aşağılama" amacı taşıyor.

'BOZBEY LUT KAVMİNİ BİLMİYOR MU?'

Nilüfer Belediyesi'nin mahalle komitesi seçimlerinde getirdiği 5'te 1 LGBT kotasına AK Parti Nilüfer İlçe Başkanı Celil Çolak tepki gösterdi. Çolak, "Mustafa Bozbey'e mecliste LGBT'nin açılımını sorduğumda cevap verememişti. Ağzına almaktan imtina ettiği bir yere neden üye oluyor, alan açıyor anlam veremiyorum" dedi.

BİHİ KAYALTI-GAN SEZER

GEÇTİĞİMİZ hafta Cumhurbaşkanlığı'nın muhtarlar toplantısında Nilüfer Belediyesi'nin ilçede bulunan mahallelere getirdiği LGBT kotasına yaptığı eleştirinin ardından, AK Parti Nilüfer İlçe Başkanlığına veda etmeye hazırlanan Celil Çolak'ta çok set tepki gösterdi. Bursa Hayat'a konuşan Çolak, Mustafa Bozbey için "Lut Kavmi'nin düştüğü durumu bakması gerekiyor, o kavmin neden helak olduğunu araştırın, yaptıklarından pişman olacağını düşünüyorum" diye uyarılarda bulundu.

'KUR-AN'A BAKSIN, UTANACAK'

Celil Çolak, Nilüfer Belediyesi'nin ilçeye hizmeti bırakıp absürt işlerle uğraştığını, Bursalılara, Nilüfer'lilere hizmet getirmesi gerekirken insanları başını önün eğen utanç verici işlere imza attığını söyledi. Çolak yaptığı açıklamada şunları söyledi: "Nilüfer'in adı LGBT ile anılmaması gerekiyordu. Ben mecliste Mustafa Bozbey'e bunun açılımını sorduğumda söylemekten imtina etti. Başını önüne eğdi, cevap veremedi. Ağzın almaktan utandığı şeyin Nilüfer'de rek-

Mustafa Bozbey

lamını yapıyor, alan açıyor. Bursa'ya utanç yaşıyoruz. Sormak istiyorum, Nilüfer'e bağlı köylülere bu ahlaksızlığı nasıl açıklayacak, ne diyecek. Kendisini Lut ve Semud kavmini araştırmasını istiyorum, onlar neden helak oldu, açıp bakınsın inandım dediği Kur'anı Kerim'e. Öyle tahmin ediyorum ki, yüce kitabı okuduğunda söyleyecek sözü kalmayacak. Ço-

cuklarının yüzüne dürüstçe bakmak istiyorsa, bu saçmalıklardan vaz geçsin. Şöyle etrafına baksın Bozbey. Yönettiğini sandığı ilçede bir sürü eksik göreceği, halkı memnun etmek istiyorsa, hizmet getirsin. Eşcinsellik komitesi kurmak hizmetten sayıyor, Bursalılar ona 2019'da tokat gibi cevabı verecek" diye konuştu.

KÖYLÜLER İSYAN ETTİ

Öte yandan, Nilüfer Belediye Başkanı Mustafa Bozbey, geçtiğimiz yaz düzenlediği Nilfest'te cinsiyetsiz tuvaletle jimjimleri üzerine çekmişti. Bozbey, şimdi bir adım daha öteye geçerek, mahalle komitelerine LGBT kotası getirdi. Mahalle komitesi seçimlerinde 5'te bir oranında LGBT kotasından dolayı, geçtiğimiz hafta köylüler ayağa kalktı. Belediyede Bozbey'in kapısını aşındıran köylüler, kotaya isyan etti. "Nereden bulacağız bu kadar eşcinseli" diyen köylüler, uygulamaya tepkilerini sert bir dille ilettiler.

BELEDİYE'NİN SİTESİNE KONULMUŞ

Nilüfer Kent Konseyi'nin web sitesinde kota uygulaması şöyle anlatıl-

Celil Çolak

yor: "Seçimlerde 1/3 oranında kadın kotası, 1/3 oranında genç kotası (18-29 yaş), eğer aday varsa 1/5 oranında engelli kotası ile 1/5 oranında LGBTİ kotası aranmaktadır. Kotalar mahalle genelinde uygulanmaktadır" ifadesine yer verilmiş.

Bursa Hayat gazetesi, 14 Temmuz 2017

Bursa Hayat gazetesinde yayınlanan bu haberde Nilüfer Belediyesi'nin mahalle komitelerinde uyguladığı "LGBTİ kotasına" ilişkin bir siyasetçinin nefret söylemi ve ayrımcılık içeren ifadeleri olumlanarak yer alıyor.

Her ne kadar başlığa taşınan "Bozbey Lut kavmini bilmiyor mu?" ifadesi tırnak işareti ile yer alsada haberin genelinde taraflı ve yanlı bir dil ile gazete sözü konusu siyasetçinin ayrımcı açıklamalarını "meşru" açıklamalar olarak yansıtıyor.

Haberde lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks hakları "saçmalık" olarak tanımlanıyor, LGBTİ kimliklerinin "günah" olduğu iddia ediliyor. Yine haberde kim olduğu bilinmeyen ve açıklanmayan "köylülerin ayağa kalktığı, kotaya isyan ettiği, 'Nereden bulacağız bu kadar eşcinseli' dediği" iddia ediliyor.

Haber, LGBTİ'lerin toplumun dışında, "marjinal" ve istenmeyen bir grup olduğunu öne sürüyor. Haberde Bursa'daki LGBTİ derneğinin görüşlerine başvurulmadığı gibi; şehirde yaşayan LGBTİ'ler hedef gösteriliyor.

Takvim, 5 Mayıs 2018

Takvim gazetesi bir cinayet haberini “Eşdehşet” başlığıyla haber yapıyor. Başlıktaki “Eş” kısmını kırmızı ile vurguluyor. Gazete, adli bir olayda mağdurlara cinsel yönelim atıyor ve atadığı bu cinsel yönelim üzerinden ayrımcı bir dil kullanıyor.

Haberde, olayın ne olduğu tam olarak anlaşılacakken, haberin verdiği mesaj “eşcinseller bir erkeği öldürdü” oluyor. Faile atanan kimlik üzerinden eşcinselliğin kendisi kriminalize ediliyor, ayrımcı bir dille hedef gösteriliyor ve eşcinsellik kalıp yargılar üzerinden ele alınıyor.

Bu cinayet haberinde cinsel yönelim ilgisiz bir şekilde “ilgi çekmek” adına malzeme haline getiriliyor ve magazin bir haber dili tercih ediliyor. Haberden, nefret saiki olup olmadığı anlaşılıyor çünkü haberin konusu cinsel yönelim temelli ayrımcılık olmadığı gibi haberin kendisi cinsel yönelim temelli ayrımcılık uyguluyor.

Unutmamalı; cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli nefret cinayetlerinin bu kadar yoğun yaşandığı bir coğrafyada habere konu olması gereken nefret suçlarıdır. Bu haberde tersi bir kurgu ile “eşcinsel sevgilisi”, “kadın kıyafetleri giyen eşcinsel” gibi ifadeler tercih ediliyor.

Adli bir vakayı haberleştirirken nasıl ki “heteroseksüel sevgilisine öldürttü” gibi bir cümle kullanılmıyorsa; bu haberde de “eşcinsel sevgilisine öldürttü” cümlesinin kullanılmaması gerekiyor.

Öte yandan, yaşanan olayın ne olduğu bilinmediği, kişilere cinsel yönelim muhabir ya da editör tarafından atandığı için aslında ne olduğunu, ortada cinsel yönelim temelli bir hak ihlali ya da nefret cinayeti olup olmadığını bu haberden hiçbir şekilde anlamak mümkün olmuyor. Günün sonunda bu haber okuyucuda eşcinselliğin kriminal bir olgu olduğu mesajını veriyor.

ESDEHŞET!

CİNAYET dedektifleri, film gibi cinayeti film gibi yöntemle çözdü. Öldürülen işadamlarının katillerinin, kadın kılığına giren eşcinsel ve onun sevgilisi olduğunu ortaya çıkardı. Adana'da işadamı **Kazım Fidancı** (69),

2017'te öldürüldü. Polis, Fidancı'nın sosyal medya hesabını inceledi. İşadamı ile görüşmek isteyen kişinin kadın ismiyle hesap açan **Halil İ.** (26) olduğunu belirledi. Gençin, Fidancı'nın eski çalışanı **Nizami K.** (45) ile eşcinsel ilişkisi olduğu anlaşıldı. Kadın kılığına giren **Halil İ.**'nin Fidancı'yı öldürdüğü ortaya çıktı. **Zanlılar tutuklandı.**

Travestiler adamı böyle aşağıya attı

ANTALYA'DA Muratpaşa ilçesi Kışla Mahallesi'nde bir travesti, fuhuş pazarlığı yaptığı B.S.'yi, 2'nci katın camından attı. Sabaha karşı 04.00 sularında gerçekleşen olay mahalledeki güvenlik kameralarına yansıdı. B.S.'nin kimseden şikâyetçi olmaması, doktorlara ve yakınlarına 'Araba çarptı' demesi dikkat çekti.

GÜVENLİK KAMERASINDA

Olayın yaşandığı binanın altında bulunan internet kafenin işletmecisi yaşananlara tepki göstererek, "Sabah işe geldiğimde olayı öğrendim. Güvenlik kamerası görüntülerine baktığımda genç bir adamın yere düşüp kıvrandığını gördüm. Görüntüyü polise teslim ettim" dedi. Mahalle sakinleri ise olaysız gece geçirmediklerini belirterek, "Pazarlıkta sorun çıkınca evin içindeki iki travesti genç adamı camdan atmış" diye konuştu.

Erdoğan ÖZTÜRK / ANTALYA

Sabah Akdeniz, 5 Temmuz 2018

Sabah ve Hürriyet gazeteleri Akdeniz eklerinde Antalya'da gerçekleşen bir olayı haberleştirdi. Haber ilk olarak Hürriyet Akdeniz'de 3 Temmuz Salı günü yayınlandı. Salim Uzun imzalı "Şehrin göbeğinde akıl almaz olay" başlığıyla yayınlanan haber "Antalya'da travestinin evine giren B.S adlı kişi iddiaya göre 2'nci katın camından aşağıya atıldı" cümlesi ile devam ediyor.

Sabah Akdeniz'in 5 Temmuz'da yayınladığı Erdoğan Öztürk imzalı haber ise "Travestiler adamı böyle aşağıya attı" başlığını taşıyor.

Her iki haberde olayın mahallenin güvenlik kameraları aracılığı ile ortaya çıktığını belirtiyor ve olayın yaşandığı yerde ikamet eden bir kişinin beyanına başvuruyor. Sabah Akdeniz, bu kişinin "Burada yaşanan olaylara artık alıştık. Bu olay da sabaha karşı oldu. Pazarlıkta sorun çıkınca evin içindeki iki travesti genç adamı camdan atmış" sözlerine yer verirken Hürriyet Akdeniz bir cümlesini daha ekliyor: "Neyse ki çocuk ağır yaralanmadı."

Hürriyet Akdeniz olayın yaşandığı mahallenin muhtarından da görüş alıyor. Muhtar Fahrettin Ceylan "Tüm tedbirlere rağmen mahallemizdeki fuhuş sorununu bir türlü çözemedik. Son yaşanan olay da herkesin dilinde. Tabi korku da var. Konuyu Emniyet güçlerine bildirdim" diyor.

Sabah Akdeniz haberde B.S.'nin kimseden şikâyetçi olmadığı gelişmesine de yer veriyor. Her iki haber de olayın failinin trans kişiler olduğunu yazıyor. Her iki haberde de yargıya taşınan bir süreç olmamasına ve olayın muğlaklığına rağmen failin trans kişi ya da kişiler olduğu düşüncesi ile hareket ediliyor. Sabah Akdeniz'in "Travestiler adamı böyle aşağıya attı" başlığı trans kişilerin saldırgan, suça meyilli olduğu önyargısını besliyor. Hürriyet Akdeniz'in mahalleliden aldığı "neyse ki çocuk ağır yaralanmadı" açıklaması bu belirsiz olayda belki de fail olacak kişiyi korumaya yönelik. Tüm bunlar taraflardan birinin trans olduğu haberlerde göz ardı ediliyor. Temel gazetecilik etik ilkeleri ve masumiyet karinesi ayaklar altına alınıyor.

LGBTİ+ Hakları Haberciliği Neden Gerekli?

Türkiye’de özellikle İstanbul LGBTİ+ Onur Yürüyüşü’nün ilk kez yasaklandığı 2015 yılından beri, LGBTİ+ hakları karşıtı gruplar, LGBTİ+’ların ifade, örgütlenme ve toplanma hakları başta olmak üzere temel hak ve özgürlüklerini hedef alıyor. LGBTİ+ karşıtlığında bir araya gelen farklı siyasal arka planlardan aktörler, LGBTİ+’ların örgütlenme özgürlüğünü ellerinden alacak ve LGBTİ+’lara sansürü derinleştirecek yasa ve Anayasa değişikliği talep ediyor.

Olağanüstü hal (OHAL) döneminde Ankara’da LGBTİ+ temalı her türlü etkinliğin süresiz bir şekilde yasaklanması, 2015’ten beri neredeyse her şehirdeki Onur Yürüyüşleri’nin yasak ve polis müdahalesi ile engellenmesi, LGBTİ+ hak savunucularına açılan davalar ve LGBTİ+ derneklerini hedef alan idari baskılara medya ve sosyal medyadaki dezenformasyon kampanyaları eşlik ediyor.

Medyadaki nefret söylemi ve ayrımcı dil, “LGBTİ+’ların aile ve toplumu yıkmak için ortaya çıktığı”, “Uluslararası bir lobinin‘LGBT propagandası yaptığı” gibi komplo teorilerinin yanı sıra, güncel meselelerde de açığa çıkıyor. Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme sürecinde dini yapılanmaların “eşcinselliği meşrulaştırıyor” dezenformasyonunun, sözleşmenin feshedilmesine ilişkin resmi açıklamalarda da kendine yer bulması, bu durumun öne çıkan örneklerinden.

Kaos GL Medya İzleme Raporu’nda da ortaya çıktığı üzere, medyanın büyük bir bölümü, bu komplo teorileri ve dezenformasyon kampanyasına ortak olurken; önemli bir bölümü ise LGBTİ+’lar hakkında haber yapmaktan kaçınıyor, sadece Onur Yürüyüşleri’nde gözaltına alındıklarında haber değeri görüyor.

Sosyal medyanın hızlı evrimi, LGBTİ+ karşıtı kampanyaların ivmesi ve bu kampanyalara kamu yetkililerinin doğrudan desteği, LGBTİ+ karşıtı dezenformasyonu üreten ve yayın grup ve kurumların herhangi bir yaptırımla karşılaşmamasına yol açıyor. Böylesi kapsamlı ve kamu destekli bir düşmanlık kampanyası karşısında medya ‘tarafsız’ kalamaz. Bir kamu görevi de olan haberciliğin, temel hak ve özgürlüklerden taraf olması gerekir. LGBTİ+ karşıtı nefret kampanyalarıyla mücadeledeki yetersizlik veya irade eksikliği, mevcut eşitsiz rejimi güçlendiren negatif bir etkiye sahip. Medya, bu durumda LGBTİ+ karşıtı dezenformasyonu besleyen ayrımcı söylem ve önyargılara karşı girişimleri destekleyici bir rol üstlenmek zorundadır.

Ne Yapmalı?

LGBTİ+ karşıtı nefret kampanyaları, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme sürecinde olduğu gibi geniş bir kamu desteğini harekete geçirme gücüne sahip. Bu kampanyaların temel amacı, toplumsal kutuplaşmayı derinleştirerek, temel hak ve özgürlüklere karşı siyasal ajandalarını yerleştirebilmek ve daha eşit ve adil bir toplum ihtimalini ortadan kaldırmaktır.

Gazeteciler, bu kampanyalara karşı şunları yapabilir:

- LGBTİ+ haklarını gözeten habercilik tekniklerini benimseyin. Gazeteciler, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına karşı farkındalığın geniş bir tabana yayılması sürecinde, önemli bir rol oynadıklarının bilincinde olmalıdırlar. Cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle ayrımcılığa maruz kalan LGBTİ+'ların sorunlarına daha fazla ilgi göstermelidirler.
- Yaygın stereotipler ve LGBTİ+ toplumuna yönelik ayrımcılık göz önünde bulundurulduğunda, habercilik ya LGBTİ+'lara ilişkin stereotipleri güçlendirir ya da bu stereotipleri dönüştürebilir. Bu sebeple, haberciler LGBTİ+ hakları söz konusu olduğunda basitçe 'tarafsız kaldıklarını' söyleyemezler.
- LGBTİ+'ları damgalayan bir dil yerine, LGBTİ+'ların toplumun bir parçası olduğunu gözeten bir dil tercih etmek gerekir.
- LGBTİ+'lara yalnızca mağdur muamelesi yapmaktan kaçının ve bunun yerine kendi iradeleri ve hakları olan insanlar olduğunu vurgulayın.
- LGBTİ+'ların hikayelerini ve başlarına gelen olayları, şiddete uğramadıkları ya da kötü haber olmadığı zamanlarda da haberleştirin. LGBTİ+'ların mücadelesi ve hak savunuculuğunun öncülük ettiği pek çok olumlu gelişmeden bahsetmek de mümkün. Türkiye'deki LGBTİ+ hareketinin 30 yılı aşkın bir süredir, insan hakları hareketinin önde gelen bir parçası olduğunu biliyor muydunuz?
- LGBTİ+'ları, ayrıcalık ya da kendilerine özel muamele arayan kişiler olarak göstermeyin. Bunun yerine, LGBTİ+'ların hak taleplerinin temel insan hakları talepleri olduğunu vurgulayın. Nihayetinde LGBTİ+ hakları, insan haklarıdır.
- Röportajlar da dahil olmak üzere, farklı yöntemlerle LGBTİ+'lara platform sağlayın. LGBTİ+ örgütlerine mikrofon uzatmaktan çekinmeyin. LGBTİ+ örgütlerinin 2023 yılında yazılı basında yayımlanan LGBTİ+'larla ilgili 4876 haber ve köşe yazısının sadece 56'sında haber kaynağı olduğunu biliyor muydunuz?

- LGBTİ+'ların gündelik hayat hikayeleri de haberlerinize konu olabilir. LGBTİ+'ları düşman olarak gösteren anlatıya karşı çıkmak için, gerçek insan hikayeleri çok güçlü bir araç. LGBTİ+'lara ilişkin pozitif hikayelere de yer verilerek, önyargı ve homofobi ve transfobiyle mücadeleye katkı sağlamış olmanın yanında, LGBTİ+'ların kendilerini yalnız ve yanlış hissetmelerinin önüne geçilmiş de olunur.

- Haberlerinizde, LGBTİ+'ların karşı karşıya kaldığı hak ihlallerini yanı sıra, bu ihlallerle başa çıkmak için neler yapılabileceğine de dikkat çekebilirsiniz.

- LGBTİ+'larla ilgili haber yapmak istiyor ama nereden başlayacağınızı bilmiyor musunuz? Herhangi bir konuda haber yaparken yapmanız gerekenleri yaparak başlayabilirsiniz: Araştırmak. Haber yazımının en önemli aşamalarından biri, araştırmaktır. Alanı ve bu alanda üretilen ürünleri araştırmak, nasıl bir dil kullanmanız konusunda da size yardımcı olabilir.

- LGBTİ+ haklarını savunan sivil toplum örgütlerinden haberdar ve bu oluşumlarla irtibat halinde olduğunuzdan emin olun.

- LGBTİ+'ları hedef alan dezenformasyonla ilgili doğru verileri bildirin.

- Uzman olduklarını veya LGBTİ+ toplumunu temsil ettiklerini varsaymadan önce aktivistlerin geçmişlerini kontrol ederek doğru kişi ya da kuruluşla konuştuğunuzdan emin olun.

- Bir kişinin cinsel yönelimini, cinsiyet kimliğini veya cinsiyet ifadesini belirtmeden önce, bunun haberle ilgili olup olmadığını kendinize sorun. Eğer haberde bahsi geçen kişi heteroseksüel olsaydı bu bilgiye yer vermenize gerek yoksa, aynı durum LGBTİ+'lar için de geçerlidir ve bu bilgi haberle ilgili değildir.

- Bir kişi cinsel yönelimi veya cinsiyet kimliği hakkında kamuya açık olmadığı sürece, o kişinin cinsel yönelimi veya cinsiyet kimliğinden haberde bahsedemezsiniz. Kişilerin kendi açık rızaları olmadan, onlara cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği atamaktan kaçının.

- Toplumun olağan bir parçası olan LGBTİ+'lar, bu toplumu ilgilendiren her haberin de olağan bir parçası olabilir. Ekonomik krizle ilgili bir haberde LGBTİ+'ların ayrımcılık dolayısıyla daha da yoksullaştığına dikkat çekebilir, ülkedeki gelişmelerle ilgili LGBTİ+ örgütlerinin fikrini sorabilirsiniz. LGBTİ+ örgütlerinden, sadece LGBTİ+'lara ilişkin sorunlar ile ilgili değil, ülke ve dünya gündemi ile ilgili başka konularda da görüş alınır, sadece "kendi sorunları" ile ilgilenen ve bu sorunlar üzerinden görünür olan insanlar olarak algılanmalarının önüne geçilmiş olunur.

- Okurlarınız, dinleyicileriniz ya da izleyicileriniz sadece heteroseksüellerden oluşmuyor. LGBTİ+'ların aynı zamanda haberlerinizin ulaştığı insanlar olduğunu düşünerek, onları da ilgilendiren haberler hazırlayabilirsiniz.

- Nefret kampanyalarının LGBTİ+'ların ruh sağlığını, toplumsal yaşama katılma becerilerini nasıl etkilediği bir haber konusu olabilir. Unutmayın ki, nefret söylemini yaygınlaştırmak yerine hakikate mikrofon uzatmak; habercilerin temel görevidir.

- Sosyal medyadaki ayrımcı, homofobik, transfobik, cinsiyetçi nefret kampanyalarından okurları haberdar edebilirsiniz. Bunu yaparken bu kampanyaların neden temel hak ve özgürlükleri ihlal ettiğini uzmanlara sorabilir, bu tarz kampanyaların etkileri hakkında okurlarınızı bilgilendirebilirsiniz.

- LGBTİ+'larla ilgili pozitif ya da negatif tüm açıklamalar haber konusu olabilir. Ancak nefret söylemi içeren açıklamaları haberleştirirken, bu söylemi olumlulamaktan kaçınmak ve bu ifadelerin nefret söylemi olduğunu vurgulamak gerekir.

- Eleştirel medya okur-yazarı olarak yapacağınız bütün medya okumaları haberdır.

- LGBTİ+ örgütlerinin etkinlikleri ve eylemlerini takip edebilir, haberleştirebilirsiniz. "Sessizleştirilenlerin sesi olmak" ilkesi, yaygın medyada kendisine yer bulamayan LGBTİ+ örgütlerinin sözünü haberleştirmeyi de kapsar.

- Onur Yürüyüşü gözaltı davaları, nefret cinayeti davaları gibi yargı süreçlerini takip edebilir, detaylı haberler hazırlayabilirsiniz.

- Gazeteci şiddete karşıdır. Şiddet kışkırtıcılığı, şiddet çağrıştıran sözcüklerle benzetme yapmıyoruz. Örneğin, "Bomba gibi haber" demiyoruz. "Memur ordusu" gibi militarist söylemler kullanmıyoruz.

- Gazeteciler, LGBTİ+'ların bedenlerinin cinsel çağrışımlar yaratacak biçimde, gereksizce görselleştirilmesinin önüne geçmeli ve salt cinsel nesnelere izin vermemelidir.

- Dilin içinde yerleşik, bir cinsel yönelimi/cinsiyet kimliğini diğeri karşısında aşağılayan cinsiyetçi ve homofobik/bifobik/transfobik sözcük ve söylemlerin dönüştürülmesi konusunda duyarlı olun. Yanlı sözcük ve terimleri kullanmak yerine eşitlikçi bir söylemi geliştirmek için çaba gösterin.

- Medyadaki her türlü içerikte, cinsiyetleri, cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri ne olursa olsun, farklı yaş, görüntü, fikir, görev ve rollere sahip insanların sunumunda, gelenekler, alışkanlıklar, cinsiyetçi, homofobik ve transfobik kalıp yargılar dışına çıkılması konusunda gereken özeni gösterin.

- “Gey” sözcüğü, erkek eşcinselleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Türkiyeli LGBTİ+ örgütler, eşcinselliğe dair yabancılaşmanın bir nebze de olsa ortadan kalkması için, yabancı dillerde “gay” olarak kullanılan sözcüğün Türkçe okunduğu gibi yazılmasına karar verdiler. Türk Dil Kurumu da “gey” sözcüğünü, “eşcinsel erkek” tanımı ile Türkçe sözlüğe almıştır.

- “Eşcinsel olduğunu itiraf etti” cümlesindeki “itiraf etti” ifadesi medyada ve halk arasında yaygın olan yanlış kullanımlardan biridir. Eşcinsellik, bir suç ya da yanlışlık olmadığı için itiraf edilecek bir durum da söz konusu değildir. Bunun yerine “eşcinsel olduğunu açıkladı” cümlesi daha uygundur.

- Yaygın medyada transları tanımlamak için genellikle “travesti” kelimesi kullanılır. Öncelikli olarak, kişinin dış görünüşünden cinsiyet kimliğinin ne olduğu ayırımına varmak mümkün değildir. Haberin vazgeçilmez unsuru olması halinde, genel geçer tanımlamalar kullanmak yerine doğrudan kişinin kendisine sorulmalı, mümkün olmadığı durumlarda tanımlamanın doğru kullanımı araştırılmalıdır.

- “Travesti olarak çalışan ...”, haberlerde yaygın olarak bu yanlış kullanım tekrar edilmektedir. Travesti olmak, “travestilik” adı altında, gerçekte var olmayan bir meslek olarak sunuluyor. “Travestilik” diye bir meslek olmadığı gibi, her trans kadın da seks işçisi değildir.

- “Gerçek adı ... olan travesti/trans...” ifadelerinin yer aldığı haberlerde transların resmi kimlikteki adları kişilerin onayı alınmadan kullanılmaktadır. Bunun yerine kişinin kendisini tanımladığı adı veya adı-soyadı kullanılmalıdır.

- Cinsiyet değiştirme/düzeltilme ameliyatı yerine “cinsiyet uyum süreci” ifadelerinin kullanılması gerekmektedir. Atanmış cinsiyeti esas alan “değiştirme” gibi ifadeler, transların beyanları ve hissettikleri dışında daha az “kadın” ya da “erkek” oldukları algısının güçlendirerek ötekileştirmeyi arttırmaktadır.

- Transların cinsiyet uyum süreçleri hakkında, haberle hiçbir ilgisi olmadığı halde bilgi verilmesi ayrımcılıktır. Bundan önem ve hassasiyetle kaçınılması gerekir. Yine transların uyum süreçlerini marjinal, magazin bir olay olarak haberleştirmek, özel hayatın ihlali olduğu gibi, toplumda translara dönük yerleşik önyargıları beslemektedir.

- LGBTİ+ örgütlerinin basın açıklamaları, eylemleri sonrasında “Kendini trans, eşcinsel diye adlandıran bir grup” şeklinde bir tanımlama kullanılmaktadır. Bu tanımlama yerine eylemi yapan örgütün ismi ile birlikte “... derneğin/oluşumunun üyeleri” ya da “....Derneği/Oluşumu” şeklinde kullanımının tercih edilmesi gerekir.

- “Homoseksüel”in İngilizcesi olan “homosexual” sözcüğü, ilk olarak eşcinselliği hastalık olarak tanımlamak için kullanılmış bir sözcüktür. Türkçeye İngilizceden geçmiş biçimde kullanılan “homoseksüel” sözcüğü, halen insanların kafasında “hastalık” algısını yaratabildiğinden, bu yanlış algıyı silmek adına, LGBTİ+ örgütlerin de tercih ettiği homoseksüel’in Türkçe karşılığı olan “eşcinsel” sözcüğünü kullanmak uygun olacaktır.

- “Cinsel tercih” ifadesinin eşcinselliği, biseksüelliği ve trans olmayı tanımlamak için kullanımı tamamen yanlıştır. Eşcinsellik ve biseksüellik, heteroseksüellik gibi bir cinsel yönelim; translık ise bir cinsiyet kimliğidir. “Cinsel tercih” yerine, bu tanımlamalara uygun olarak, “cinsel yönelim” veya “cinsiyet kimliği” kavramlarının kullanılması gerekmektedir.

- LGBTİ+'lara ilişkin haberlerde, eşcinselliğe ilişkin aşağılama amacıyla kullanılan argo sözlüklere gönderme yaparak başlık atılmaması ve bu yönde haber yapılmaması gerekir. “LGBTİ+ derneğinin davası için top mahkemede” gibi gereksiz ima ve göndermelerden kaçınılması, ayrımcılığı tekrar üretmemek adına önemlidir.

- LGBTİ+'ların da dahil olduğu olaylarla ilgili haberlerde, LGBTİ+'ların bir toplumsal grup olarak şiddetle ilişkilendirilmemesi gerekir. “Travesti terörü” ve “travestiler saldırdı” gibi ifadelerin kullanılması, kendilerine karşı uygulanan şiddeti göstermeden, transları durduk yerde şiddet uygulayan bireylermiş gibi yansıtarak, tarafsız habercilik ilkesine ters düşen bir ayrımcılığı içerir. Ayrıca genel olarak LGBTİ+'ların şiddete eğilimli oldukları yönündeki yanlış yargıyı besler; halkı kin ve düşmanlığa sevk ederek LGBTİ+'lara karşı şiddeti meşrulaştırır.

- LGBTİ+'larla ilgili konulara, sadece “üçüncü sayfa haberi” şeklinde şiddet ve acı yüklü içeriklerde ya da magazin haberleri içinde değil, gazete ve/veya diğer yayın organlarının niteliğine göre uygun bölümlerinde de yer verilmesi gerekir.

- Medya çalışanları, LGBTİ+'ların uğradıkları kötü muamele, baskı ve şiddetin haberleştirilmesinde özellikle şu noktalara dikkat etmelidir: Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına dayalı şiddet hiçbir biçimde meşru gösterilmemeli, şiddetin toplumsal düzlemdeki önemini azaltacak sansasyonel ifadelerden ve mizah malzemesine dönüştürme eğilimlerinden uzak durulmalıdır.

- Konuşulacak kişinin rızası önceden sorulmalı ve kişi, konuşması sonrasında karşılaşılabileceği olası riskler konusunda bilgilendirilmelidir. Bu bilgilendirme çerçevesinde mağdura teşhis edilip edilmemeye karar verme hakkı tanınmalıdır. Cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle şiddete uğrayanlarla ilgili haberlerde mağdurların onurunun korunmasına gereken özen gösterilmelidir. Bu ilke özellikle şiddet sonucu yaşamını yitirenlerle ilgili haberlerde büyük önem taşımaktadır. Mağduru küçük düşürücü durumlarda gösteren fotoğrafların kullanılmasından kaçınılmalıdır.

- Taciz ve tecavüz gibi cinsel şiddet suçlarının haberleştirilmesinde kullanılan dile özen gösterilmelidir. Saldırganın ifadesinden yararlanılarak hazırlanan metinlerin mağdur açısından yaralayıcı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu haberlerde kullanılan görsel malzeme ile anlatım biçiminin pornografik ve özendirici cinsel içerikte çağrışımlar yaratmamasına dikkat edilmelidir. Sorumlu bir anlayış benimsenerek şiddete uğrayan ya da risk altında olanlar, çözüm yolları ve yöntemleri konusunda bilgilendirilmeli, var olan kuruluş ve yardım hatlarının erişim bilgileri haberde yer almalıdır.

- LGBTİ+'lara yönelik suçlarda medya mağduru ifşa etmektedir. Oysa mağdurun değil, suçlunun deşifre edilmesi gerekmektedir. Mağdurun uğradığı şiddet ve ayrımcılık, mağduru edilgen bir özne biçiminde ortaya koyarak değil, olayın failinin eylemlerini görünür kılacak şekilde ifade edilmelidir. ("dayak yedi" değil, "fail şiddet uyguladı", "bıçaklandı değil, bıçakladı" vb.).

KaosGL.org Yayın İlkeleri

KaosGL.org; Kaos GL Derneği'nin LGBTİ+ haklarını geliştirme mücadelesi kapsamında günlük yayın yapan bir internet gazetesidir. Hak odaklı habercilik ilkelerini benimser. LGBTİ+ hakları odaklı bir yayın çizgisi ile on yılı aşkın süredir yayın hayatını sürdürmektedir.

Genel ilkeler:

*KaosGL.org; LGBTİ+ hakları odaklı habercilik yapar. Temel hak ve özgürlükleri ihlal edecek bir yayıncılıktan kaçınır, haklara erişimi güçlendirecek bir yayın çizgisini benimser.

*İnsan, çevre ve hayvan haklarına aykırı haber yayımlamaz. Uluslararası insan hakları sözleşmelerini takip eder.

*Haber, çarpıtmadan, sansürlemeden aktarır.

*Haber, söyleşi ya da röportajda konuşma ve demeçlerden yapılan alıntılarda manipülasyona izin vermez.

*Haberde bahsi geçen kişiler stereotip (basmakalıp yargı) olarak sunulmaz, bu kişileri yargılayan ifadelere yer verilmez, eleştiri sınırları ötesinde aşağılayan, hakaret içeren ifadeler kullanılmaz.

*Haberde, hiçbir ırk, etnik köken, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, tür, yaş, görünüm, engellilik durumu, sağlık, politik görüş, inanç, yaşam tarzı, ekonomik ve sosyal düzeyi damgalayan, kınayan, küçük düşüren ifadeler bulunmaz. Bu madde açık bir maddedir ve ayrımcılık alanları doğrultusunda güncellenir.

*KaosGL.org haberde kaynak gösterir.

*Açıklanmaması kaydıyla verilmiş bilgi ve belgelerle haber kaynakları, kaynağın kendisi izin vermediği sürece açıklanmaz. KaosGL.org, özel hayatın gizliliği hakkına saygı gösterir.

*KaosGL.org muhabirleri, ihtiyaç duyulduğunda olayın tüm taraflarının görüşünü almaya çalışır. Taraflardan biri görüş vermekten kaçınırsa bu durumu okurları ile paylaşır.

*Elde ettiği bilgiyi soruşturmaksızın veya doğruluğundan emin olmaksızın yayımlamaz.

*Şiddet ve hak ihlali iddialarında bu iddiaları doğrulamak için çaba gösterir. Doğrulayamadığı noktada iddia olarak yayımlar.

*KaosGL.org, LGBTİ+ gazetecilerin, gazeteci adaylarının ve genç muhabirlerin güçlendirilmesini hedefler. Bu doğrultuda işbirliklerine gider.

*KaosGL.org; yayın ilkeleri ve yayıncılık pratiğine dair okurlarının fikir, öneri, yorum ve eleştirilerini dikkate alır. web@kaosgl.org üzerinden okurlarının görüşlerini iletilmesini teşvik eder. Görüş, öneri ve eleştirileri yayın kurulunda tartışır ve daha sonra bununla ilgili okurlarına dönüş yapar. Yayıncılık pratiğini okullarıyla birlikte inşa etmek için çaba gösterir.

Kullanılan dile dair:

*KaosGL.org yayınladığı haberlerle şiddet ve militarizmin meşrulaştırılmasına ve yaygınlaştırılmasına aracılık etmez.

*Çatışmacı dili tercih etmez.

*Homofobik, bifobik, transfobik, cinsiyetçi, türcü ve ayrımcı ifadeler yer vermez; nefret söyleminin yaygınlaştırılmasına katkı sağlamaz. Kamusal olarak tanınan bir aktörün ayrımcı ifadelerine yalnızca bunu eleştirmek, nefret söylemi ve ayrımcılığa dikkat çekmek için yer verir. Medyadaki nefret söylemi ve ayrımcı dilin yanı sıra kamusal olarak tanınan aktör ve kurumların nefret söylemi ve ayrımcı açıklamalarını takip eder ve haberleştirir.

*Haberde bahsi geçen kişiye cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim atamaz. Bahsi geçen kişi kendisini nasıl tanımlıyorsa haberde o şekilde yer verilir. LGBTİ+ toplumunun çeşitliliğini yansıtmaya çalışır. Haberin hazırlık aşamasından yayınlanmasına kadar geçen bütün süreci bu çeşitlilik algısıyla örgütler.

Görsel seçimine dair:

*KaosGL.org, fotoğraf ve görüntünün kaynağını belirtir. Telif haklarına saygı duyar.

*Fotoğraf ya da görüntünün güncelliğini belirtir. Eğer arşiv görseli kullanılıyorsa bu belirtilir.

*İnsana ya da hayvana yönelik şiddeti gösteren fotoğraf ya da görsel kullanmaz. Şiddet mağdurlarının şiddeti görünür kılan fotoğraflarını, çocukların fotoğraflarını kullanmaz.

*LGBTİ+'lara yönelik şiddet haberlerinde mağdurun şiddet gördükten sonraki halini gösteren fotoğraflarını yayınlamaz.

*Özel hayatın gizliliğini ihlal edecek fotoğraf ya da görsellere yer vermez.

Haber seçimine dair:

*LGBTİ+ haklarına ilişkin her türlü olumlu, güçlendirici söylem ve hak talepleri haberdır.

*Ayrımcı, homofobik, bifobik, transfobik, cinsiyetçi her uygulama, karar ya da gelişmeyi ele alır.

*LGBTİ+'lara yönelik yapılan tüm açıklamalar haber olabilir.

*LGBTİ+ örgütleri, grup ya da kişilerin etkinlikleri, eylemleri haberdır.

*LGBTİ+'lara yönelik olumlu tüm gelişmeler haberdır.

*LGBTİ+'lara yönelik ayrımcı söylem, ayrımcı uygulama ve nefret söylemi haberdır.

*Kamusal olarak tanınan bir aktörün ayrımcı ifadelerine yalnızca bunu eleştirmek, nefret söylemi ve ayrımcılığa dikkat çekmek için yer verir. Medyadaki nefret söylemi ve ayrımcı dilin yanı sıra kamusal olarak tanınan aktör ve kurumların nefret söylemi ve ayrımcı açıklamalarını takip eder ve haberleştirir. Ancak bunu yaparken ayrımcı yargıların kamuoyunda yeniden dolaşıma girmesine aracılık etmemeye özen gösterir.

*Yazılı ve internet basını ile sosyal medyada gündeme gelen LGBTİ+'lara ilişkin her gelişme haber olarak ele alınabilir.

*KaosGL.org anaakım medya organlarında gündeme gelemeyen, sesi duyulmayan, sözüne yer verilmeyen LGBTİ+'ların hikayelerine öncelik tanır.

Etkinlik haberlerine dair:

*KaosGL.org muhabirleri etkinlik öncesinde yapılmak istenen haber için etkinliğin düzenleyicileri ile iletişime geçer.

*Etkinlik öncesi habere ilişkin etkinliği düzenleyen kişileri bilgilendirir.

*Etkinlikte çekilen fotoğrafların yayımlanmasında, fotoğrafta bulunan kişilerin rızalarının olup olmadığı netleştirilir.

Hak ihlali haberlerine dair:

*KaosGL.org masumiyet karinesi ilkesine saygılıdır.

*Nefret cinayetleri ve saldırılarında bu saldırıları bireysel ve tekil adli olaylar olarak ele almaz. Nefret ve ayrımcılığın toplumsal arkaplanına dikkat çeker.

*Adli olaylara ilişkin haberlerde yalnızca 5N+1K kuralına bağlı kalınmaz. Haberde okuyucuya o adli olayın toplumsal nedenlerini anlatabilecek bir içerik oluşturur.

*Çocuklarla ilgili adli olaylarda, zanlı, sanık, mahkûm, tanık, mağdur ya da maktul statüsünde olan 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayımlanmaz.

*Mağdurların açık isimlerini bilgileri ve rızaları dışında yayımlamaz. Haber yoluyla ikincil hak ihlallerine yol açmamak adına mağdurları açık isimleri dışında bir isimle haberin yayınlanabileceği, kendi güvenlikleri için isimlerinin değiştirilebileceği konusunda bilgilendirir.

Eğitim, barınma, sağlık, nefret saldırısı, çalışma hakkı...

*KaosGL.org'ta yayımlanan haberlerde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına dayalı şiddet hiçbir biçimde meşru gösterilmez.

*Şiddetin toplumsal düzlemdeki önemini azaltacak sansasyonel ifadelerden ve karikatürize edilmesinden uzak durulur.

*Mağdurun/hayatta kalanın haklarını gözetir. Mağdur/hayatta kalan kişinin habere dair rızası önceden sorulur ve kişi, haber süreci hakkında bilgilendirilir.

*Mağduru küçük düşüren fotoğrafların kullanılmasından kaçınılır.

*Haber, fail ya da faillerin ifadesini veya soruşturma tutanaklarındaki beyanlarını meşrulaştıracak şekilde hazırlanmaz.

LGBTİ+'ların intihar haberlerine dair:

*KaosGL.org, LGBTİ+ intiharlarının politik olduğunu kabul eder. LGBTİ+'ların karşılaştığı ayrımcı ve homofobik-bifobik-transfobik uygulamaların olası sonucu olmadığını vurgular, intiharı normalleştirmez. İntihar haberlerinde, intihar eğilimi olabilecek okurlara dair yönlendirme yapar. Olayın ayrıntılarından ve uygulanan yöntemin tarifinden kaçınır, olayı gösteren fotoğraf, resim veya film yayımlamaz. İntihar haberlerini okuyucu veya izleyiciyi etki altında bırakacak, özendirici nitelikte olmayacak şekilde sunar. İntihar haberlerine paralel olarak destekleyen, güçlendirici haberlere yer verir.

Faydalı Kaynaklar

Sıkça Sorulan Sorular (Güncellenmiş 10. Baskı): LGBTİ+ haklarına ilişkin temel kavramlar ve sıkça sorulan sorulara yanıtlar

İkiliğin Dışında ve Ötesinde: Non-Binary

Söylemekten Çekinme: Lezbiyen (3. Baskı)

Bi+Seksüeller Burada! (3. Baskı)

Patikalar: Resmî Tarihe Çentik

Çeviri Sözlüğü

YOGYAKARTA İlkeleri (Genişletilmiş Versiyon)

Lezbiyen*lerin İnsan Hakları Raporu

LGBTİ+ Kapsayıcı İşyerleri İçin Öneriler

Nefrete Karşı El Ele – 2023 Medya İzleme Raporu

Vazgeçmek Yok- LGBTİ+'ların İnsan Hakları Raporu, 2023

BM Özel Prosedürlerinin Sporda İnsan Hakları Konulu Politika Tutumu

Yaşlı LGBT Kişilerin İnsan Hakları

Engelli LGBT Kişiler

Kültürel Hayat ile Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği

Özel Sektör Çalışanı LGBTİ+'ların Durumu 2023

Kamu Çalışanı LGBTİ+'ların Durumu 2023

Bir Anda... LGBTİ+'lara Dijital Şiddet Araştırması